

รายงานข้อเสนอแนะ เชิงนโยบาย โอกาสทองใน เศรษฐกิจสีเงิน (Silver Economy) ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุไทย

กองนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าสินค้าอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ
สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
กระทรวงพาณิชย์
กันยายน 2568

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย “โอกาสทองในเศรษฐกิจสีเงิน (Silver Economy) ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุไทย”

สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของโลก

จำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ระบุว่า ในปี 2566 มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปทั่วโลกประมาณ 1.15 พันล้านคน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเป็น 1.66 พันล้านคนในปี 2583 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 45.2 อีกทั้ง ข้อมูลจากศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ระบุว่า ในปี 2566 เศรษฐกิจผู้สูงอายุของโลกมีมูลค่าถึง 26.6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 26.6 ของมูลค่าเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ ในหลายประเทศผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง เนื่องจากมีอิสระทางการเงินและมีรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้อย่างอิสระ สะท้อนถึงกำลังซื้อที่สูงขึ้นของผู้สูงอายุในตลาดโลก และเป็นโอกาสที่ไทยต้องพัฒนาธุรกิจดูแลผู้สูงอายุให้ตอบสนองความต้องการบริการคุณภาพสูงของผู้สูงอายุต่างชาติที่มีกำลังซื้อ

สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย

ในปี 2567 ไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ (Aged Society) (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากร หรือผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวนมากกว่าร้อยละ 14 ของประชากร ทั้งหมด) โดยมีผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปี ประมาณ 13.2 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20.36 ของประชากรไทยทั้งหมด¹ นอกจากนี้ รายงานของธนาคารโลก (World Bank) เมื่อปี 2564 ได้คาดการณ์ว่า ในอีก 20 ปีข้างหน้า คนไทยที่มีอายุมากกว่า 80 ปี ที่ต้องการความช่วยเหลือจะเพิ่มขึ้นกว่า 6 เท่า หรือเกือบ 2.5 ล้านคน² ประกอบกับ ในปี 2566 ธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ มีมูลค่าตลาดราว 2,574 ล้านบาท และในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมามีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 25.1 การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุนี้อาจเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจสูงวัย (Silver Economy) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจใหม่ที่มีมูลค่าสูง

การวิเคราะห์สภาพธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย

จำนวนนิติบุคคลในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี 2565 – 2567 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.60 ต่อปี จำนวนนิติบุคคลจัดตั้งกิจการใหม่ค่อนข้างทรงตัวและมากกว่าจำนวนนิติบุคคลที่เลิกกิจการในทุกช่วงเวลา และ ณ 30 มิ.ย. 68 มีจำนวนนิติบุคคลในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่ดำเนินกิจการอยู่ทั้งหมด 2,331 ราย โดยร้อยละ 98.63 เป็นนิติบุคคลขนาดเล็ก และธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) มีจำนวนนิติบุคคลมากที่สุด 1,475 ราย ขณะที่ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) ขยายตัวเฉลี่ยมากที่สุดในช่วงปี 2565 – 2568 ที่ร้อยละ 9.97

¹ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, “กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จับมือ สมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

ดันไทยขึ้นแท่น ‘ฮับ’ ดูแลผู้สูงอายุโลก” เข้าถึงได้จาก <https://www.dbd.go.th/news/149020867>

² World Bank, “Caring for Thailand’s Aging Population” เข้าถึงได้จาก

<https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/caring-for-thailand-s-aging-population>

ในปี 2567 พื้นที่ที่มีจำนวนนิติบุคคลธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุดำเนินการอยู่มากที่สุดคือกรุงเทพฯ จำนวน 928 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.58 ของจำนวนนิติบุคคลทั้งหมด รองลงมาคือภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ) 491 ราย (ร้อยละ 22.00) และภาคเหนือ 241 ราย (ร้อยละ 10.80) โดยทุกภูมิภาคมีจำนวนนิติบุคคลเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยที่ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนนิติบุคคลขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) มากที่สุดในช่วงปี 2565 - 2567 ที่ร้อยละ 13.83

จากข้อมูลการลงทุนในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ณ 30 มิ.ย. 2568 พบว่า ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีการลงทุนรวมอยู่ที่ 16,182.26 ล้านบาท เป็นมูลค่าการลงทุนจากไทย 15,639.87 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 96.65 ของการลงทุนทั้งหมด และจากต่างชาติ 542.39 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.35 ของการลงทุนทั้งหมด สำหรับธุรกิจที่ต่างชาติเข้ามาลงทุนมากที่สุด คือ ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care)

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลแนวทางในการดำเนินธุรกิจดูแลผู้สูงอายุให้ประสบผลสำเร็จ และหาแนวทางในการส่งเสริมผู้ประกอบการ รวมทั้งนำมาเป็นต้นแบบและถอดบทเรียนแนวทางการพัฒนาธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์สมาคมการค้าและบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย และผู้ประกอบการจาก 3 ธุรกิจศักยภาพ ได้แก่ (1) ผนครา เนอร์สซิงโฮม ธุรกิจบริการผู้สูงอายุในรูปแบบเข้าไปเฝ้ากลับ (Day Care) และธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาว (Long Stay) (2) เฌอส์เซอร์โฮม เป็นธุรกิจดูแลผู้สูงอายุครบวงจรที่มีโรงพยาบาล คลินิกกายภาพบำบัด ธุรกิจบริการผู้สูงอายุในรูปแบบเข้าไปเฝ้ากลับ (Day Care) ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาว (Long Stay) และธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) และ (3) บริษัท เอจซีอีโรว์ จำกัด บริษัทที่มีธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของตนเองใน 3 รูปแบบ และให้บริการบริหารจัดการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของผู้อื่น (Nursing home operator) โดยจุดแข็งและกลยุทธ์ที่ทั้ง 3 รายมีร่วมกัน ได้แก่ (1) การให้บริการครบวงจรที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบการให้บริการดูแลรายวัน ระยะยาว การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ (2) การมีสถานที่ให้บริการและสิ่งแวดล้อมเหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น พื้นที่กว้างขวาง เป็นอาคารชั้นเดียวสะดวก ปลอดภัย สำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข (3) การมีบุคลากรที่พอเพียงและผ่านการอบรมเฉพาะด้าน (4) การมีพันธมิตรร่วมกับหลายภาคส่วน เช่น โรงพยาบาล บริษัทประกันภัยร้านอาหาร รวมถึงพันธมิตรด้านอสังหาริมทรัพย์และการเงิน และ (5) การปรับโมเดลธุรกิจให้ยืดหยุ่น เช่น การทำแฟรนไชส์ การให้บริการโซลูชันในการบริหารธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ

กรณีศึกษาและกำกับดูแล/นโยบายการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในต่างประเทศ

จากการศึกษานโยบายการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของภาครัฐในประเทศต้นแบบ ทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และมาเลเซีย พบว่ามีทิศทางและกลยุทธ์ที่สอดคล้องกัน ดังนี้ (1) มีการเสริมความเข้มแข็งของระบบรัฐสวัสดิการ ปรับปรุงและจัดทำแผนปฏิบัติการระยะยาว รวมทั้งการขยายสิทธิและสวัสดิการภาครัฐให้เข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุม (2) ทั้งสามประเทศมีการกำหนดสิทธิประโยชน์เพื่อสนับสนุนให้ภาคเอกชนจัดตั้งสถานดูแลผู้สูงอายุรองรับกับจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีสถานบริการเอกชน

ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ และ (3) ภาครัฐจัดให้มีเงินอุดหนุนและเงินเบี้ยเลี้ยงเพื่อสนับสนุนด้านอุปสงค์ ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นได้จริง รวมถึงมีการจัดทำระบบประกันการดูแลระยะยาว ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับบริการที่มีคุณภาพ และสร้างโอกาสให้สถานประกอบการภาคเอกชนสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุผ่านการดำเนินงานภายใต้โครงการของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทยด้วย SWOT Analysis

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
- มีกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุจำนวนมาก - มีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ - มีความร่วมมือและพันธมิตร - มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ - ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	- ข้อจำกัดกำลังซื้อในประเทศ - การขาดแคลนบุคลากรผู้ดูแลเฉพาะทางที่เพียงพอ - การประกอบธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีต้นทุนการดำเนินงานสูง - อัตราการเลิกกิจการเพิ่มสูงขึ้น - การแข่งขันไม่เป็นธรรมจากธุรกิจนอกระบบ
โอกาส (Opportunity)	ความท้าทาย (Threat)
- การดำเนินธุรกิจสามารถขยายไปสู่ตลาดต่างประเทศได้ - แนวโน้มการเติบโตของเศรษฐกิจสีเงิน (Silver Economy) - มีการลงทุนจากต่างชาติ - การดำเนินธุรกิจในรูปแบบใหม่ - การยอมรับการใช้บริการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของสังคมที่เพิ่มมากขึ้น	- การแข่งขันที่รุนแรงขึ้นของธุรกิจ - ความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจ - ข้อกำหนดด้านมาตรฐานในการดำเนินธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่เข้มงวด - ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรคุณภาพ - ความเสี่ยงด้านภาพลักษณ์และความปลอดภัย - ข้อจำกัดจากนโยบายและสวัสดิการต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแนวทางพัฒนาธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ มีดังนี้

ส่งเสริมการกำหนดและยกระดับมาตรฐานสำหรับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ทั้งประเภทธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเป็นกลับ (Day Care) ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) และธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) ในประเทศไทย: ผลักดันให้มีการกำหนดและยกระดับมาตรฐานที่ชัดเจนสำหรับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ อาทิ ธุรกิจ Day Care มุ่งเน้นการเสริมสร้างมาตรการความปลอดภัยและการป้องกันความเสี่ยงในกิจกรรมระหว่างวันของผู้สูงอายุ เช่น การทำกิจกรรมบำบัด ธุรกิจ Long Stay มุ่งเน้นการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานที่และมาตรฐานบุคลากรผู้ดูแล และธุรกิจ Home Care มุ่งเน้นมาตรฐานการคัดกรอง อบรมและรับรองคุณวุฒิผู้ดูแล พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการติดตามคุณภาพบริการและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ

ส่งเสริมมาตรการการเข้าถึงบริการทางการเงินและการประกันภัยของผู้สูงอายุและครอบครัว เพื่อสนับสนุนการใช้บริการในธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุได้มากยิ่งขึ้น: มีมาตรการเพื่อเพิ่มกำลังซื้อและลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุและครอบครัวในการเข้าถึงการใช้บริการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและปลอดภัย อาทิ มาตรการการสนับสนุนสิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีของญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุในค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ การจัดตั้งกองทุนจัดสรรเบี้ยเลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนเงินทุนสำหรับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกและเฝ้าระวังความปลอดภัยของผู้สูงอายุ รวมถึงบริการรับ – ส่งผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยบริษัทเอกชนซึ่งได้รับการรับรองจากภาครัฐ

มาตรการป้องกันและปราบปรามธุรกิจอำพรางของคนต่างด้าว (Nominee) ในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ: ดำเนินการตรวจสอบและมีมาตรการป้องกันและปราบปรามธุรกิจอำพรางของคนต่างด้าว (Nominee) ในไทย อย่างเป็นระบบที่ครอบคลุมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งป้องกันการเอาเปรียบและการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดจากผู้ประกอบต่างชาติที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ควบคู่กับการรักษาประโยชน์ของผู้ประกอบการไทย ที่ดำเนินธุรกิจตามกฎหมาย นอกจากนี้ อาจสร้างภาคีการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามธุรกิจอำพรางของคนต่างด้าวร่วมกับภาคเอกชน เพื่อให้มาตรการเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

จัดทำฐานข้อมูลธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ: จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้สูงอายุทั้งในไทย และต่างประเทศ โดยครอบคลุมข้อมูลสำคัญ อาทิ จำนวนประชากรสูงวัยในแต่ละภูมิภาค รายได้และศักยภาพ ในการซื้อบริการดูแลของผู้สูงอายุ และข้อมูลเชิงวิชาการและเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ วางแผน และพัฒนาสถานบริการให้สอดคล้อง กับความต้องการและศักยภาพของตลาดได้

ส่งเสริมการอบรมเฉพาะด้านแก่บุคลากรดูแลผู้สูงอายุ: ส่งเสริมการอบรมเฉพาะด้าน/ทักษะวิชาชีพ ที่มีคุณภาพให้กับบุคลากรในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ อาทิ ผู้ดูแล (Caregiver) บุคลากรวิชาชีพแพทย์และพยาบาล โดยอาจพิจารณาสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา/หน่วยงานในต่างประเทศที่มีความน่าเชื่อถือ และอาจพิจารณา การกำหนดมาตรการ/หลักเกณฑ์ที่รัดกุมในการดึงดูดแรงงานต่างชาติเข้ามาเป็นบุคลากรดูแลผู้สูงอายุในไทย เพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรให้พอเพียงกับความต้องการของตลาดที่เพิ่มมากขึ้น

ส่งเสริมการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุให้มีความทันสมัยและปลอดภัย: ผลักดันการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ เพื่อการอำนวยความสะดวกและยกระดับการให้บริการ ดูแลผู้สูงอายุที่มีความทันสมัย ปลอดภัยและคุณภาพสูง รวมถึงตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุที่มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นในอนาคต อาทิ Telemedicine ระบบติดตามสุขภาพ หุ่นยนต์ช่วยเหลือ และระบบการดูแลลูกค้า

ส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้สามารถขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าต่างชาติ: ส่งเสริมให้ธุรกิจ ดูแลผู้สูงอายุไทยสามารถขยายสาขาไปยังต่างประเทศ และดึงดูดกลุ่มผู้สูงอายุต่างประเทศมาใช้บริการสถานดูแล ผู้สูงอายุในไทย โดยผ่านการจัดกิจกรรมการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) การจัดแสดงสินค้าและบริการ และการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุผ่านสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ (สคต.) เพื่อประชาสัมพันธ์ ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุไทยสู่ตลาดโลก สร้างเครือข่ายกับนักลงทุนต่างชาติ และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยววัยเกษียณ เพื่อให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการใช้ชีวิตและการรับบริการดูแลระยะยาว

ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือและการเป็นพันธมิตรกับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง: ผลักดันให้เกิดความร่วมมือ ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุกับธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล บริษัทประกันภัย ร้านอาหาร อสังหาริมทรัพย์และการเงิน บริษัทเทคโนโลยีให้บริการด้านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) บริษัทผลิตภัณฑ์สินค้าและเครื่องมือทางการแพทย์ และบริษัทด้านผลิตภัณฑ์อาหารอนาคต เพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการประกอบธุรกิจดูแลผู้สูงอายุอย่างครบวงจร และขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	ก
1. นิยามธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ	1
2. สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของโลก	3
3. สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย	5
4. การดำเนินการกำกับดูแลและส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย	13
5. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย	16
6. กรณีศึกษาและกำกับดูแล/นโยบายการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในต่างประเทศ	18
7. การวิเคราะห์ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทยด้วย SWOT Analysis	25
8. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแนวทางพัฒนาธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ	26
บรรณานุกรม	30

1. นิยามธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทยทำให้เกิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุครอบคลุมธุรกิจการให้บริการหลากหลายด้าน เพื่อมุ่งเน้นช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย อาทิ ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ธุรกิจประกันสุขภาพ ประกันชีวิต ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มสำหรับผู้สูงอายุ

ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ คือธุรกิจที่ให้บริการดูแลผู้สูงอายุในเรื่องการใช้ชีวิต ทั้งในเรื่องอาหาร ความสะอาด และการดูแลสุขภาพเบื้องต้น แต่ไม่ได้ให้บริการในการรักษาพยาบาล ซึ่งสามารถแบ่งประเภทธุรกิจดูแลผู้สูงอายุได้ใน 2 รูปแบบหลัก ได้แก่

(1) ระยะเวลาในการใช้บริการ เช่น การบริการแบบเข้าไป-เย็นกลับ หรือ การบริการแบบสถานบริการดูแลระยะยาว

(2) ระดับความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุที่เข้าใช้บริการ เช่น ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ ผู้สูงอายุที่ต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เป็นผู้ป่วยติดเตียง ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ในรายงานการศึกษาฯ ฉบับนี้ จะพิจารณาและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายครอบคลุมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุตามระยะเวลาในการใช้บริการเป็นหลัก โดยจะแบ่งกลุ่มธุรกิจดูแลผู้สูงอายุเป็น 4 กลุ่ม อ้างอิงตามนิยามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย) หรือ Thailand Standard Industrial Classification : TSIC ซึ่งธุรกิจดูแลผู้สูงอายุถูกจัดอยู่ในหมวดกิจกรรมด้านสุขภาพมนุษย์และการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ (1) ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care) (2) ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) และ (3) ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) ซึ่งจะรวมเรียกว่า “ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ” ดังนี้

(1) **ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care)** หมายถึง รูปแบบของสถานบริการที่เปิดให้บริการเฉพาะช่วงเวลากลางวัน โดยผู้สูงอายุจะมาที่ศูนย์ในตอนเช้าและกลับบ้านในตอนเย็น ให้บริการดูแลด้านสุขภาพและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกายเบา ๆ การทำกิจกรรมฝึกสมอง งานฝีมือ การเข้าสังคม ครอบคลุมประเภทธุรกิจ 1 ธุรกิจ ตาม TSIC ดังนี้

ที่	รหัส TSIC	กิจกรรม
1	88101	กิจกรรมสังคมสงเคราะห์โดยไม่มีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเวลากลางวัน งานสังคม การให้คำปรึกษา งานสวัสดิการ การบริการส่งต่อหรือบริการที่คล้ายกันสำหรับผู้สูงอายุในบ้าน และที่อื่น ๆ ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาลหรือองค์กรเอกชน องค์กรแห่งชาติ หรือกลุ่มในท้องถิ่นที่ช่วยกันเอง และการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาไว้บริการ ได้แก่ การออกเยี่ยมผู้สูงอายุ กิจกรรมดูแลในเวลากลางวันสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมฝึกอาชีพ

(2) ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง โดยมีที่พักค้างคืนภายในสถานบริการ ผู้รับบริการจะพักอาศัยแบบระยะยาวหรือถาวร ซึ่งครอบคลุมทั้งการดูแลทั่วไปสำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ และการดูแลทางการแพทย์ ฟันฟู สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือติดเตียง ครอบคลุมประเภทธุรกิจ 2 ธุรกิจ ตาม TSIC ดังนี้

ที่	รหัส TSIC	กิจกรรม
1	87100	หน่วยบริการทางการแพทย์ที่จัดที่พักให้ สถานที่พักสำหรับผู้สูงอายุพร้อมให้บริการทางการแพทย์ สถานที่พักฟื้นฟูผู้ป่วยเรื้อรัง บ้านพักผ่อนพร้อมให้บริการทางการแพทย์ หน่วยบริการทางการแพทย์ต่าง ๆ และบ้านพักรักษาผู้ป่วย
2	87301	กิจกรรมการดูแลรักษาในสถานที่ที่มีที่พักและมีคนดูแลประจำสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงกิจกรรมการดูแลอย่างต่อเนื่องแก่ชุมชนผู้เกษียณอายุและบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องให้บริการพยาบาลเล็กน้อย บ้านพักที่ไม่มีการให้บริการทางการแพทย์ใด ๆ การดูแลรวมถึงการจัดห้องพัก บ้านพักประจำ การดูแลเฝ้าระวังและการช่วยเหลือกิจวัตรประจำวัน เช่น งานบ้าน ในบางกรณี หน่วยบริการนี้ ยังจัดบริการการพยาบาลจากพยาบาลที่เชี่ยวชาญสำหรับผู้พักอาศัยที่ต้องการบริเวณที่พัก กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือในเรื่องกิจวัตรประจำวัน

(3) ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการจัดส่งบุคลากรผู้ดูแล (เช่น ผู้ช่วยพยาบาล หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ไปให้การดูแลผู้สูงอายุถึงบ้านของผู้รับบริการ ครอบคลุมประเภทธุรกิจ 1 ธุรกิจ ตาม TSIC ดังนี้

ที่	รหัส TSIC	กิจกรรม
1	86909	กิจกรรมอื่น ๆ ด้านสุขภาพของมนุษย์ ซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ที่อื่น กิจกรรมด้านสุขอนามัยที่ดำเนินงานโดยบุคลากรที่ไม่ใช่แพทย์และทันตแพทย์ในโรงพยาบาล ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากพยาบาล นางผดุงครรภ์และนักกายภาพบำบัด ในด้านตรวจวัดสายตา ธาราบำบัดการนวดทางการแพทย์ อาชีวบำบัด อรรถบำบัด การดูแลมือและเท้า การรักษาทางยาสามัญ การบำบัดอาการปวดหลังและการฝังเข็ม ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้ สามารถดำเนินการได้ในคลินิกสุขภาพที่มีอยู่ในสถานที่ทำงาน ในโรงเรียน บ้านพักผู้สูงอายุองค์กรด้านแรงงานและมูลนิธิต่าง ๆ และในสถานบริการสุขภาพอื่น ๆ ในชุมชนที่ไม่ใช่โรงพยาบาล ตลอดจนในสถานที่ให้คำปรึกษาส่วนบุคคล บ้านของผู้ป่วยหรือที่อื่น ๆ

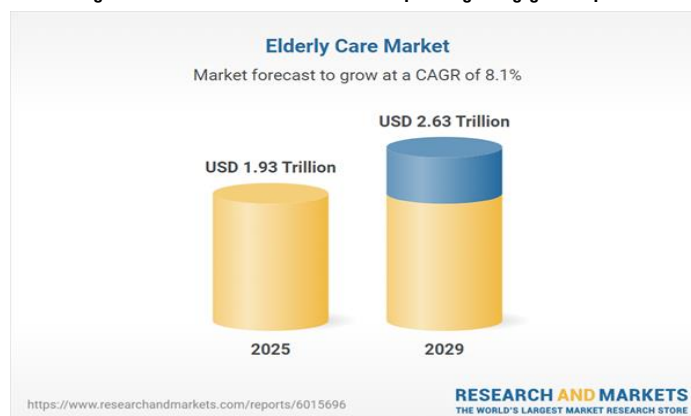
2. สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของโลก

สถานการณ์จำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ระบุว่า ในปี 2566 มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปทั่วโลกประมาณ 1.15 พันล้านคน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเป็น 1.66 พันล้านคนในปี 2583 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 45.2 อีกทั้ง ข้อมูลจากศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ระบุว่า ในปี 2566 เศรษฐกิจสูงอายุของโลกมีมูลค่าถึง 26.6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 26.6 ของมูลค่าเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ ในหลายประเทศผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง เนื่องจากมีอิสระทางการเงินและมีรายได้ที่สามารถใช้จ่ายใช้สอยได้ ข้อมูลการประเมินรายได้ของประชากรในกลุ่ม Silver Generation ทั่วโลก แสดงให้เห็นว่า รายได้เฉลี่ยของประชากรกลุ่มดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 ต่อปี จาก 16,000 – 17,000 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2563 เป็น 20,000 – 22,000 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2583 สะท้อนถึงกำลังซื้อที่สูงขึ้นของผู้สูงอายุในตลาดโลก และเป็นโอกาสที่ไทยต้องพัฒนาธุรกิจดูแลผู้สูงอายุให้ตอบสนองความต้องการบริการคุณภาพสูงของผู้สูงอายุต่างชาติที่มีกำลังซื้อ

มูลค่าตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุโลก

ในปัจจุบันยังไม่มี การแบ่งประเภทตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของโลกที่ชัดเจน บริษัทวิจัย Research and markets ได้วิเคราะห์ข้อมูลธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ (Elder Care) ของโลกโดยรวม โดยจำแนกเป็นกลุ่มบริการหลัก เช่น บริการดูแลที่บ้าน (Home Care) สถานพยาบาลผู้สูงอายุ (Nursing Home) และศูนย์ดูแลกลางวัน (Day Care) จากข้อมูลพบว่า ธุรกิจกลุ่มนี้กำลังเติบโตอย่างแข็งแกร่งในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยมูลค่าตลาดเติบโตจาก 1.78 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2567 เป็น 1.93 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2568 หรือคิดเป็นอัตราการเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 8.4 ทั้งนี้ คาดว่าในปี 2572 มูลค่าตลาดจะสูงถึง 2.63 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ด้วยอัตราการเติบโตเฉลี่ยที่ร้อยละ 8.1 ในช่วงปี 2568 – 2572 จากการเพิ่มขึ้นของปัจจัยต่าง ๆ เช่น (1) บริการและการอำนวยความสะดวกด้านการดูแลสุขภาพ (2) โรคเรื้อรัง (3) การตระหนักรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ (4) ความต้องการผลิตภัณฑ์ดูแลผู้สูงอายุ และ (5) ความต้องการบริการดูแลผู้สูงอายุ³

รูปที่ 1 การเติบโตของตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุโลก

³ Research and Markets, “Elderly Care Market Report 2025” เข้าถึงได้จาก

https://www.researchandmarkets.com/reports/6015696/elderly-care-market-report?srsId=AfmBOoqMqgECN8-WEpfXnEkPmS3_vk_rhN7Vd-hZIN1zp_6dfOdZmH5b

เห็นได้ชัดว่า ตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีแนวโน้มการเติบโตจากการเพิ่มขึ้นของปัจจัยที่หลากหลาย โดยข้อมูลจาก MARKET RESEARCH พบว่า ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ เช่น บริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) สถานดูแลผู้สูงอายุกลางวัน (Adult Day Care) และการดูแลผู้สูงอายุในสถาบัน⁴ (Institutional Care) มีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (1) การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุ และคาดว่าจะยังขยายตัวต่อเนื่องในอีกหลายทศวรรษข้างหน้า ซึ่งนำไปสู่ความต้องการบริการดูแลที่หลากหลายระดับมากขึ้น (2) อัตราการเกิดโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคข้อ และภาวะสมองเสื่อม ซึ่งเป็นกลุ่มโรคที่ต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง (3) ความต้องการการดูแลที่บ้านเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้สูงอายุจำนวนมากต้องการอยู่บ้านมากกว่าย้ายไปอยู่ในสถานดูแล บริการดูแลที่บ้าน จึงมีการเติบโตสูง โดยเฉพาะบริการทางการแพทย์ กายภาพบำบัด และการดูแลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ในปี 2566 ธุรกิจ Home Care ครองสัดส่วนตลาดมากกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มธุรกิจบริการในตลาดดูแลผู้สูงอายุของโลก⁵

รูปที่ 2 ปัจจัยขยายตัวของตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุโลก

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า ตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุทั่วโลกมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีมูลค่าสูง ซึ่งเป็นการปรับตัวของภาคธุรกิจต่อโครงสร้างประชากรที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพในระยะยาว อีกทั้งการเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุ ส่งผลต่อความต้องการรับบริการดูแลระยะยาวและเฉพาะบุคคลมากขึ้น และความหลากหลายของการให้บริการจะช่วยยกระดับคุณภาพบริการ เพิ่มมูลค่า และสร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้สูงอายุในอนาคต

⁴ การดูแลผู้สูงอายุในสถาบัน (Institutional Care) ครอบคลุมถึงธุรกิจบริการดูแลผู้สูงวัยในสถาบันและสถานบริการ เช่น บ้านพักคนชรา (Nursing Home) และสถานดูแลแบบมีผู้ช่วยเหลือ (Assisted Living)

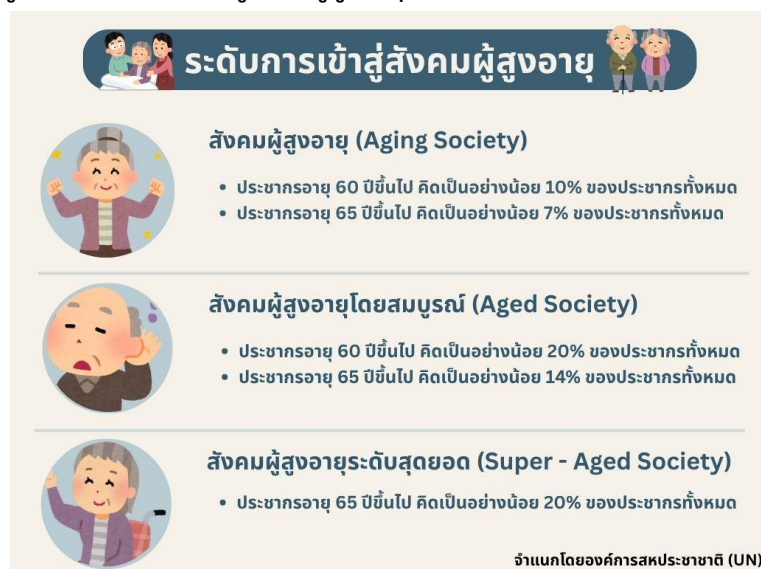
⁵ MarketResearch, "Elderly Care Market" เข้าถึงได้จาก <https://marketresearch.biz/report/elderly-care-market/>

3. สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย

3.1 สถานการณ์แนวโน้มและโอกาสของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในไทย

ในปี 2567 ไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ (Aged Society) (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากร หรือผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวนมากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด) โดยมีผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปี ประมาณ 13.2 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20.36 ของประชากรไทยทั้งหมด⁶ นอกจากนี้รายงานของธนาคารโลก (World Bank) เมื่อปี 2564 ได้คาดการณ์ว่า ในอีก 20 ปีข้างหน้า คนไทยที่มีอายุมากกว่า 80 ปี ที่ต้องการความช่วยเหลือจะเพิ่มขึ้นกว่า 6 เท่า หรือเกือบ 2.5 ล้านคน⁷ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจสูงวัย (Silver Economy) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจใหม่ที่มีมูลค่าสูง โดยมูลค่าตลาดของกลุ่มผู้บริโภคสูงอายุหรือ Silver Generation (55 ปีขึ้นไป) ของไทยในปี 2573 คาดว่าจะสูงถึง 2.6 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.4 ต่อปี หรือเทียบเท่ากับร้อยละ 12 ของมูลค่าเศรษฐกิจไทย (Gross Domestic Product: GDP) ซึ่งแนวโน้มค่าใช้จ่ายของ Silver Generation ไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดการพักผ่อนและการดูแลสุขภาพ และหมวดที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัย⁸ แสดงให้เห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ จะเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจของไทย และเป็นโอกาสสำหรับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะตลาดสำหรับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ดังนั้นธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจึงตอบโจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุและญาติที่ต้องการการบริการดูแลที่มีคุณภาพ ตลอดจนเป็นหนึ่งในธุรกิจในประเทศไทยที่น่าจับตามอง เนื่องจากสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น ๆ รวมถึงลดความท้าทายของการเข้าสู่สังคมสูงอายุในประเทศได้

รูปที่ 3 ระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจำแนกโดยองค์การสหประชาชาติ

⁶ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, “กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จับมือ สมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย ดันไทยขึ้นแท่น ‘ฮับ’ ดูแลผู้สูงอายุโลก” เข้าถึงได้จาก <https://www.dbd.go.th/news/149020867>

⁷ World Bank, “Caring for Thailand’s Aging Population” เข้าถึงได้จาก

<https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/caring-for-thailand-s-aging-population>

⁸ Krungthai COMPASS, “Silver Gen โอกาสและความท้าทายในปี “Silver Economy” เข้าถึงได้จาก

https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_485Silver_Gen.pdf

3.2 มูลค่าตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย

เช่นเดียวกับข้อมูลตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของโลก ข้อมูลตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจากหลายแหล่งของไทยยังไม่มีแบ่งประเภทที่เป็นหลักชัดเจน อย่างไรก็ตาม ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี ได้ประเมินแนวโน้มของธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ (Nursing Care for Elderly) ในไทย ซึ่งพิจารณาจากนิติบุคคลที่ยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่า ในปี 2566 ธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ มีมูลค่าตลาดราว 2,574 ล้านบาท และในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมามีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 25.1 ทั้งนี้ ศูนย์วิเคราะห์ฯ คาดการณ์ว่า ในช่วงปี 2567-2571 ธุรกิจดังกล่าวจะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยที่ร้อยละ 30.5 ต่อปี และในปี 2576 มูลค่าธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นถึง 19,200 ล้านบาท

รูปที่ 4 แผนภูมิแสดงการเติบโตของมูลค่าตลาดศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในไทย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างทางอายุของประชากรไทย ในปี 2567 เป็นปีที่กลุ่ม Gen X (กลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุ 47 ปี - 58 ปี) ซึ่งเป็นวัยที่มีแนวโน้มในการตัดสินใจที่จะใช้บริการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากมีอัตราการสร้างครอบครัวเพียงร้อยละ 61 และอัตราการมีลูกที่ร้อยละ 62 อีกทั้งกำลังเข้าสู่วัยเกษียณปีแรก และมีปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ดังนี้

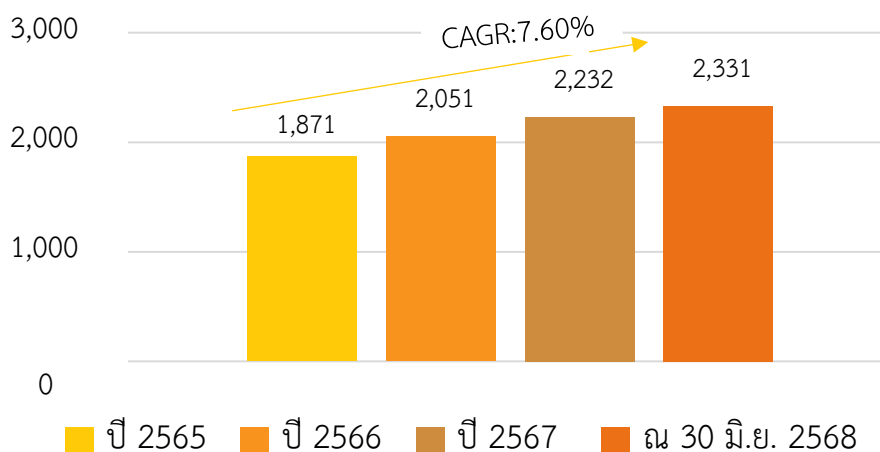
- 1) ทิศนคติเกี่ยวกับการถูกทอดทิ้งในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุลดลง
- 2) มาตรฐานการดูแลสูงขึ้นจากการที่ผู้ประกอบการรายใหญ่เข้ามาประกอบธุรกิจใกล้เคียง เช่น กลุ่มโรงพยาบาลเอกชนและกลุ่มโรงแรม
- 3) การติดต่อและการเยี่ยมเยียนสามารถเป็นไปได้สะดวกขึ้น ทำให้คาดว่าในปี 2567 เป็นต้นไป การตัดสินใจเลือกเข้าพักในสถานดูแลผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกหลังจากปี 2579⁹

⁹ ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี, “ttb analytics ประเมินธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแนวโน้มสดใส หนุนมูลค่าตลาดโตใน 10 ปีข้างหน้าแตะ 2 หมื่นล้านบาท จากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีขนาดครอบครัวเล็กลง” เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.at/5K2aw>

3.3 การวิเคราะห์สภาพธุรกิจและผู้สูงอายุของไทย

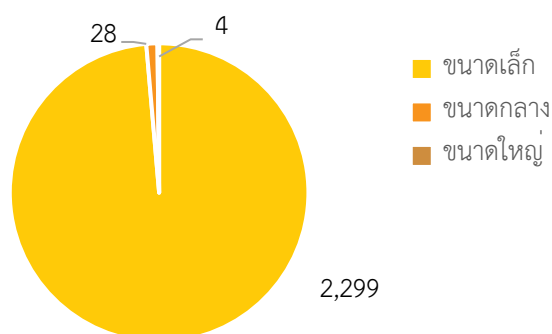
ในช่วงปี 2565 – 2567 จำนวนนิติบุคคลในธุรกิจและผู้สูงอายุของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (Compound Annual Growth Rate: CAGR) ร้อยละ 7.60 ต่อปี จากข้อมูลนิติบุคคล ณ 30 มิ.ย. 2568 พบว่ามีจำนวนนิติบุคคลในธุรกิจและผู้สูงอายุที่ดำเนินการอยู่ทั้งหมด 2,331 ราย ส่วนใหญ่เป็นนิติบุคคลขนาดเล็ก (Size S) จำนวน 2,299 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 98.63 รองลงมาเป็นนิติบุคคลขนาดกลาง (Size M) จำนวน 28 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.20 และนิติบุคคลขนาดใหญ่ (Size L) จำนวน 4 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.17¹⁰

รูปที่ 5 จำนวนนิติบุคคลดำเนินการอยู่ (ราย)

ที่มา: สนค. ประมวลจากข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

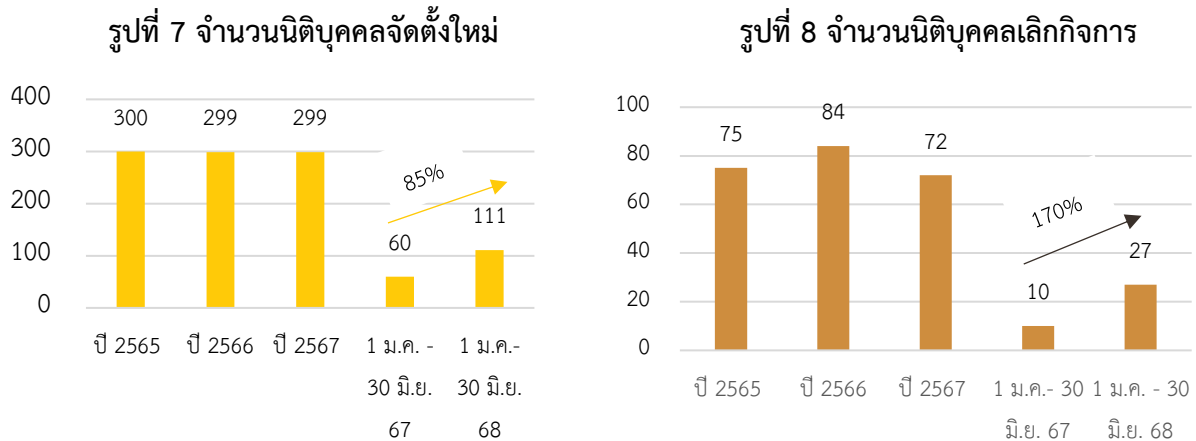
รูปที่ 6 จำนวนนิติบุคคลธุรกิจและผู้สูงอายุ แบ่งตามขนาดธุรกิจ

ที่มา: สนค. ประมวลจากข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

¹⁰ กลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก (S) หมายถึงกลุ่มธุรกิจบริการที่มีรายได้รวมไม่เกิน 50 ล้านบาท หรือมีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 30 คน
 กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง (M) หมายถึงกลุ่มธุรกิจบริการที่มีรายได้รวมไม่เกิน 50-300 ล้านบาท หรือมีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 30-100 คน
 กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ (L) หมายถึงกลุ่มธุรกิจบริการที่มีรายได้รวมไม่เกิน 300 ล้านบาท หรือมีจำนวนการจ้างงานเกิน 100 คน

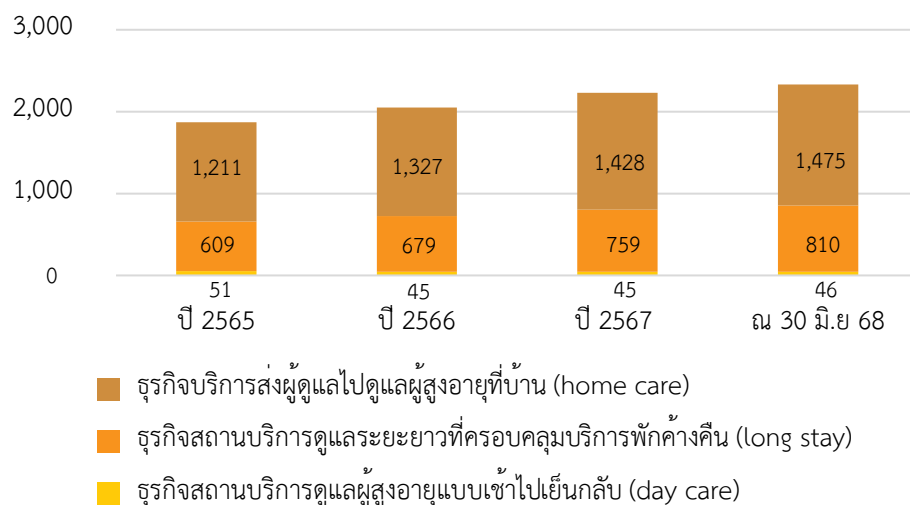
ในช่วงปี 2565 – 2567 จำนวนนิติบุคคลจัดตั้งกิจการใหม่ค่อนข้างทรงตัว อย่างไรก็ตามหากพิจารณาการจัดตั้งธุรกิจใหม่ในช่วง 1 ม.ค. – 30 มิ.ย. 2568 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 85 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ในขณะที่จำนวนนิติบุคคลเลิกกิจการก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 170 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วง 1 ม.ค. – 30 มิ.ย. 2567 และช่วง 1 ม.ค. – 30 มิ.ย. 2568 ทั้งนี้ จำนวนนิติบุคคลที่จัดตั้งใหม่มากกว่าเลิกกิจการในทุกช่วงเวลา

ที่มา: สนค. ประมวลจากข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ปัจจุบัน (ณ 30 มิ.ย. 68) ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) มีจำนวนนิติบุคคลมากที่สุด 1,475 ราย รองลงมาเป็นธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) 810 ราย และธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care) 46 ราย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาอัตราการเติบโตเฉลี่ย (CAGR) ในช่วงปี 2565 – 2568 พบว่า ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) ขยายตัวมากที่สุดที่ร้อยละ 9.97 รองลงมาเป็นธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) ขยายตัวร้อยละ 6.79 ขณะที่ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care) หดตัวร้อยละ 3.3

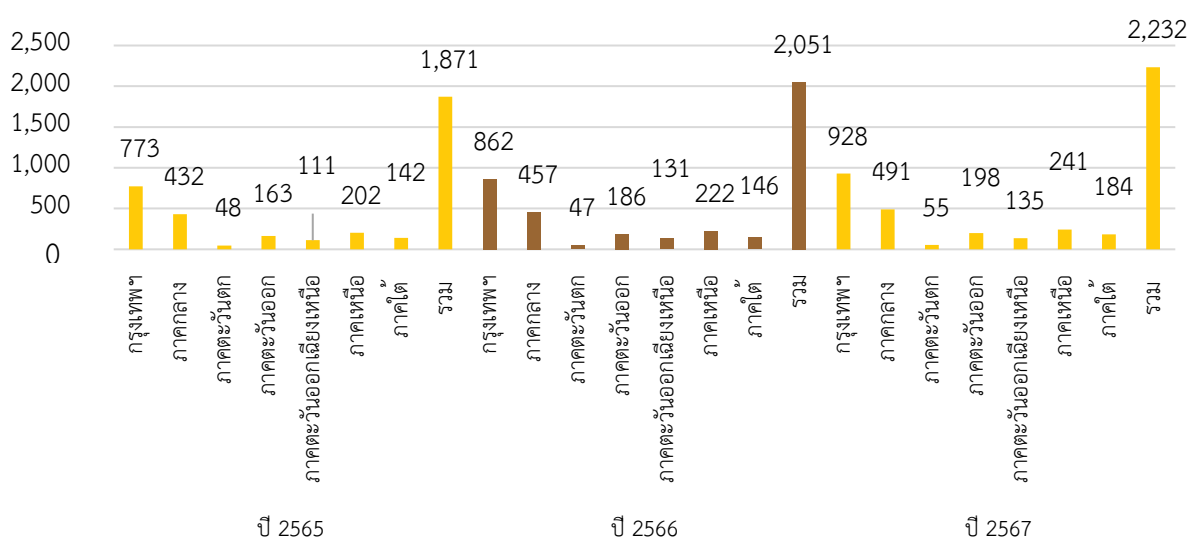
รูปที่ 9 จำนวนนิติบุคคลธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ แบ่งตามประเภทธุรกิจ (ราย)

ที่มา: สนค. ประมวลจากข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ในปี 2567 พื้นที่ที่มีจำนวนนิติบุคคลธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุดำเนินการอยู่มากที่สุด คือ กรุงเทพฯ จำนวน 928 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.58 ของจำนวนนิติบุคคลทั้งหมด รองลงมาคือภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ) 491 ราย (ร้อยละ 22.00) และภาคเหนือ 241 ราย (ร้อยละ 10.80) โดยทุกภูมิภาคมีจำนวนนิติบุคคลเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยที่ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนนิติบุคคลขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) มากที่สุด ในช่วงปี 2565 -2567 ที่ร้อยละ 13.83

รูปที่ 10 จำนวนนิติบุคคลธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ แบ่งตามภูมิภาค (ราย)

ที่มา: สนค. ประมวลจากข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

แรงงานในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยแรงงานในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุปี 2567 มีจำนวนทั้งหมด 19,968 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2566 ร้อยละ 35.69 และเมื่อแบ่งตามกลุ่มธุรกิจจะพบว่า ในปี 2567 ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) มีจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด ที่ร้อยละ 38.48 เมื่อเทียบกับปี 2566 รองลงมาเป็นธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) เพิ่มขึ้นร้อยละ 34.20 เมื่อเทียบกับปีก่อน ในขณะที่แรงงานในธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care) มีจำนวนแรงงานลดลงร้อยละ 30.16 เมื่อเทียบกับปี 2566

ตารางที่ 1 แรงงานในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ แยกตามประเภทธุรกิจ ปี 2565-2567

	จำนวนแรงงาน (คน)				อัตราการเปลี่ยนแปลง (YOY)
	ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care)	ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay)	ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care)	รวม	
ปี 2565	390	4,389	9,338	14,117	+15.82%
ปี 2566	305	4,713	9,698	14,716	+4.24%
ปี 2567	213	6,325	13,430	19,968	+35.69%

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

จากข้อมูลการลงทุนในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2568 พบว่า ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีการลงทุนรวมอยู่ที่ 16,182.26 ล้านบาท เป็นมูลค่าการลงทุนจากไทย 15,639.87 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 96.65 ของการลงทุนทั้งหมด และจากต่างชาติ 542.39 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.35 ของการลงทุนทั้งหมด สำหรับธุรกิจที่ต่างชาติเข้ามาลงทุนมากที่สุด คือ ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสัญชาติที่มีการลงทุนมากที่สุด พบว่า ในธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care) มีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน อาทิ อังกฤษ สวีเดน เยอรมัน ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) มีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน อาทิ สวิตเซอร์แลนด์ ไต้หวัน จีน ฝรั่งเศส และในธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) มีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน อาทิ จีน อังกฤษ สิงคโปร์

ตารางที่ 2 มูลค่าการลงทุนในนิติบุคคลในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ แยกตามสัญชาติ

	มูลค่าการลงทุน (ล้านบาท)		
	ไทย	ต่างชาติ	รวม
ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care)	905.06	5.82	910.88
ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay)	2,260.41	56.99	2,317.40
ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care)	12,474.40	479.58	12,953.98
รวม	15,639.87	542.39	16,182.26

ที่มา: สนค. ประมวลจากข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ณ วันที่ 30 มิ.ย. 2568

รูปที่ 11 จำนวนนิติบุคคลที่ลงทุนในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุแยกตามกลุ่มธุรกิจและสัญชาติ (ราย)

	ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care) (ราย)	ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) (ราย)	ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) (ราย)
นิติบุคคลสัญชาติไทย 100%	39	774	1,241
นิติบุคคลที่ชาวต่างชาติร่วมลงทุน	6	36	234

ที่มา: สนค. ประมวลจากข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ณ วันที่ 30 มิ.ย. 2568

3.4 ปัจจัยส่งเสริมและความท้าทายของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในไทย

ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในไทยมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยส่งเสริมการเติบโตดังกล่าว ดังนี้

1) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged Society) ในอนาคต โดยคาดการณ์ว่าในปี 2576 ประเทศไทยจะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต้องการสินค้าและบริการของผู้สูงอายุที่จะขยายตัว โดยเฉพาะธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ¹¹

2) การตื่นตัวและการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐได้มีการเตรียมแผนรับมือและส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้สิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3-5 ปี สำหรับกิจการโรงพยาบาลผู้สูงอายุและกิจการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)¹² และโครงการ “DBD Wellness 2025” โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งจะเพิ่มศักยภาพธุรกิจผ่านกิจกรรม Workshop และเพิ่มโอกาสสำหรับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุเจรจาจับคู่ธุรกิจกับนักธุรกิจต่างชาติ¹³

3) อัตราการเกิดและการสร้างครอบครัวที่ลดลงตั้งแต่กลุ่มประชากร Gen X เป็นต้นมา ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่เข้าสู่วัยเกษียณมีแนวโน้มขาดผู้ดูแลในครอบครัว ส่งผลให้การเลือกพักอาศัยในสถานดูแลผู้สูงอายุได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น

4) การเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการรายใหญ่ในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ส่งผลให้มาตรฐานและคุณภาพของสถานดูแลได้รับการยกระดับ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในตลาดเพิ่มมากขึ้น

¹¹ กรุงเทพธุรกิจ, “ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ พุ่งแสนล้าน เทรนด์ป้องกันสุขภาพพลก Wellness โตทั่วโลก” เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/999172?utm>

¹² สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) , “อุตสาหกรรมทางการแพทย์เพื่อผู้สูงอายุของบีโอไอ” เข้าถึงได้จาก https://www.boi.go.th/upload/content/Aging_Society_60a38c8f5c9fc.pdf

¹³ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพิษณุโลก, “กรมพัฒนุส่งเสริมแกร่งธุรกิจสูงวัย รองรับสังคมสูงอายุ คาดปี 78 พุ่ง 28% ของประชากร” เข้าถึงได้จาก <https://phitsanulok.moc.go.th/th/content/category/detail/id/112/iid/94597>

5) การเติบโตของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้สถานประกอบการหลายแห่งเริ่มมีการใช้นวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกและยกระดับมาตรฐานของธุรกิจ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น หุ่นยนต์ช่วยเหลือ ระบบติดตามสุขภาพ และอุปกรณ์อัจฉริยะ

ถึงแม้ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มเติบโตและมีปัจจัยสนับสนุนจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ในขณะเดียวกันผู้สูงอายุของไทยซึ่งเป็นผู้ใช้บริการหลักนั้น ก็กำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่อาจไม่เอื้อต่อการใช้บริการธุรกิจดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยจากข้อมูลของวิจัยกรุงศรี¹⁴ ได้วิเคราะห์ความท้าทายที่ผู้สูงอายุในไทยต้องเผชิญ อาทิ

1) ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านรายได้ โดยร้อยละ 56 ต้องพึ่งพาผู้อื่นเป็นหลัก และร้อยละ 40 เผชิญความไม่แน่นอนด้านความเพียงพอของรายได้ แม้ผู้สูงอายุที่ยังมีอาชีพก็ได้รับค่าตอบแทนต่ำ ขณะที่บางกลุ่มไม่มีรายได้เลย เนื่องจากไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้

2) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินบำนาญหรือเงินออม เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีระบบบำนาญถ้วนหน้า ภาคบังคับที่ออกแบบสำหรับแรงงานนอกระบบ และผู้ที่อยู่ในระบบก็ยังมีโอกาสประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอจากระบบบำนาญ

3) ที่พักสำหรับผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอ และส่วนใหญ่รองรับเฉพาะผู้มีรายได้ปานกลางถึงสูง ทำให้ผู้สูงอายุรายได้น้อยไม่สามารถเข้าถึงได้ โดยสถานบริการที่มีจำนวนมากที่สุดคือ Nursing Home แต่อัตราการเข้าพักเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 63.7 เนื่องจากราคาไม่สอดคล้องกับความสามารถในการจ่ายของผู้สูงอายุ ส่งผลให้กลุ่มผู้สูงอายุรายได้น้อยยังมีแนวโน้มขาดแคลนที่อยู่อาศัยอย่างมาก

¹⁴ วิจัยกรุงศรี, “สังคมสูงวัย โจทย์ใหญ่ที่มาพร้อมกับโอกาส” เข้าถึงได้จาก <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/silver-economy>

4. การดำเนินการกำกับดูแลและส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการกำกับดูแลและส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุไทยให้สามารถดำเนินธุรกิจและเติบโตได้อย่างมั่นคง ตลอดจนมีโครงการสนับสนุนธุรกิจผ่านเครื่องมือต่าง ๆ อาทิ หลักสูตรอบรมความรู้การพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ และการสนับสนุนการเข้าถึงสินเชื่อของผู้ประกอบการ โดยมีตัวอย่างการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ

กระทรวงสาธารณสุข

1. การออกใบอนุญาตสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุ: กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ดำเนินการออกใบอนุญาตสำหรับผู้ประกอบการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ หรือกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีการควบคุมตามกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559¹⁵ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ที่ประกอบกิจการดูแลผู้สูงอายุจะต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย โดยต้องดำเนินการทำให้เป็นไปตามมาตรฐานการให้บริการ และมาตรฐานการประกอบกิจการให้ถูกสุขลักษณะอนามัยและเกิดความปลอดภัยกับผู้สูงอายุ รวมถึงผู้ให้บริการจะต้องผ่านการอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่กรมอนามัยรับรอง ตลอดจนชำระค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพตามที่กฎกระทรวงกำหนด

2. หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ: กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย ได้เผยแพร่คู่มือแนวทางการอบรมหลักสูตร 70 ชั่วโมง (ปรับปรุง พ.ศ. 2567) สำหรับการอบรม Caregiver ให้ครอบคลุมความรู้พื้นฐานด้านดูแลผู้สูงอายุ เช่น การทำ Care Plan เบื้องต้น การจัดการยา และการช่วยเหลือผู้สูงอายุในกิจวัตรประจำวัน

3. ระบบ Caregiver ในชุมชน: กระทรวงสาธารณสุขได้ยกระดับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุข (ASM) ให้เป็น Caregiver ในชุมชน เพื่อดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงที่บ้าน โดยตั้งเป้าผลิต Caregiver จำนวน 50,000 คน เพื่อรองรับระบบดูแลระยะยาว ลดภาระโรงพยาบาลและเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการกำกับดูแล คุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีมาตราสำคัญ อาทิ มาตรา 3 กำหนดให้ “ผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย และมาตรา 11 ได้ระบุถึงสิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการประกอบอาชีพ การฝึกอาชีพที่เหมาะสม ด้านการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย/ชุมชน ด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ และการจัดบริการสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติประกาศกำหนด¹⁶

¹⁵ กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

¹⁶ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2. แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580): กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้ร่วมมือกับกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในโครงการบูรณาการศาสตร์เพื่อรองรับสังคมสูงวัย ในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) เพื่อขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุและการรองรับสังคมสูงวัยของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างบูรณาการ โดยแผนปฏิบัติการนี้มีวิสัยทัศน์หลักคือ “ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกันมั่นคง เป็นพลังพัฒนาสังคม” และมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้กำหนดกรอบการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุให้มีความต่อเนื่องและบูรณาการในทุกระดับ และเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ประชากรที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคต ซึ่งแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วยแผนปฏิบัติการย่อย 4 แผน ได้แก่ (1) แผนปฏิบัติการย่อยที่ 1: เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุ (2) แผนปฏิบัติการย่อยที่ 2: ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (3) แผนปฏิบัติการย่อยที่ 3: ปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหารเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ และ (4) แผนปฏิบัติการย่อยที่ 4: เพิ่มศักยภาพการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัย

3. หลักสูตรออนไลน์การดูแลผู้สูงอายุ: หลักสูตรอบรมออนไลน์ด้านการฟื้นฟูผู้สูงอายุ อาทิ หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุขั้นเบื้องต้น การฟื้นฟูสมรรถภาพและกายภาพบำบัดเบื้องต้น การป้องกันการติดเชื้อ

4. บริการข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ มีบริการข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่สำคัญ อาทิ สถิติผู้สูงอายุ

กระทรวงมหาดไทย

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยผู้สูงอายุซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ สัญชาติไทย และไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์ใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ได้จัดให้เป็นประจำ จะได้รับการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิต โดยแบ่งตามช่วงอายุแบบขั้นบันได ดังนี้

อายุ 60 - 69 ปี จะได้รับเดือนละ 600 บาท

อายุ 70 - 79 ปี จะได้รับเดือนละ 700 บาท

อายุ 80 - 89 ปี จะได้รับเดือนละ 800 บาท

อายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับเดือนละ 1,000 บาท¹⁷

กระทรวงแรงงาน

หลักสูตรอบรมแรงงานเพื่อดูแลผู้สูงอายุ: กระทรวงแรงงาน โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้จัดหลักสูตรการฝึกอบรมแรงงานเพื่อสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ อาทิ หลักสูตรอบรมสาขาการดูแลผู้สูงอายุชั้นกลาง จำนวน 70 ชั่วโมง และสาขาภูมิปัญญาไทยกับการดูแลผู้สูงอายุ 30 ชั่วโมง นอกจากนี้ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานยังมีหลักสูตรการฝึกยกระดับ สาขาผู้ดูแลผู้สูงอายุเพื่อการทำงานต่างประเทศ สำหรับผู้ที่สนใจไปประกอบอาชีพดูแลผู้สูงอายุในต่างประเทศ โดยหลักสูตรแบ่งเป็นหมวดการอนุบาลผู้สูงอายุและผู้ป่วย หมวดงานบ้านและการประกอบอาหาร และหมวดภาษาต่างประเทศรวมทั้งสิ้น 210 ชั่วโมง¹⁸

¹⁷ กระทรวงมหาดไทย

¹⁸ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน

กระทรวงพาณิชย์

1. หลักสูตรอบรมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ “Smart Senior Care Business”: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้จัดหลักสูตรอบรมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ “Smart Senior Care Business” ต่อเนื่องเป็นรุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 18 – 19 สิงหาคม 2568 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ช่วยยกระดับศักยภาพการบริหารจัดการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โดยจุดเด่นของหลักสูตร ‘Smart Senior Care Business’ เป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในตลาดผู้สูงอายุอย่างลึกซึ้ง และมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่การออกแบบ บริการ การวางระบบบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างประสบการณ์ลูกค้า รวมไปถึงการตลาด เจาะกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ ตลอดจนการแบ่งปันประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญและต้นแบบธุรกิจโดยตรง

2. โครงการ DBD Wellness 2025: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้จัดโครงการ DBD Wellness 2025 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจในกลุ่มสุขภาพและความงาม (Wellness) ให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยมีกิจกรรมหลักคือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และการจัดงานแสดงสินค้าและบริการด้านสุขภาพ และความงาม

3. รางวัลผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้าร่วมมือกับสมาคมการค้า และการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย มอบรางวัลผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณภาพแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ และสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุไทยที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีธรรมาภิบาลธุรกิจ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์สังคมผู้สูงอายุได้อย่างตรงจุด โดยมีการมอบรางวัลทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ (1) รางวัลสถานประกอบการ มาตรฐานดี (2) รางวัลสถานประกอบการมาตรฐานดีเด่น และ (3) รางวัลผู้บริหารองค์กรดีเด่น

4. การส่งเสริมผู้ประกอบการในตลาดต่างประเทศ: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศมีภารกิจ ในการส่งเสริมผู้ประกอบการไทย ซึ่งรวมถึงธุรกิจดูแลผู้สูงอายุเพื่อเข้าถึงตลาดต่างประเทศ เช่น การอบรม สัมมนา ให้คำปรึกษาด้านการค้าระหว่างประเทศ และแนะนำช่องทางการตลาดในต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (The Board of Investment of Thailand: BOI)

มาตรการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในกิจการที่กำหนด: โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) มีมาตรการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในกิจการดูแลผู้สูงอายุแบบครบวงจร เพื่อดึงดูดการลงทุนเป็นสังคมสูงอายุ อย่างสมบูรณ์ โดยกิจการที่ได้รับสิทธิประโยชน์ ได้แก่

1. กิจการโรงพยาบาลผู้สูงอายุ ที่เข้าเกณฑ์เงื่อนไขที่กำหนด ซึ่ง BOI จัดให้เป็นกลุ่มกิจการประเภท A3 โดยจะได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นเวลา 5 ปี

2. กิจการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่เข้าเกณฑ์เงื่อนไขที่กำหนด ซึ่ง BOI จัดให้เป็น กลุ่มกิจการประเภท A4 โดยจะได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นเวลา 3 ปี

ทั้งนี้ กิจการโรงพยาบาลผู้สูงอายุ และกิจการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง นอกจากจะได้รับ สิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ยังได้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ได้แก่ ยกเว้นอากรนำเข้าเครื่องจักร ยกเว้นอากร ของนำเข้าเพื่อวิจัย และยกเว้นอากรวัตถุดิบผลิตเพื่อส่งออก รวมถึงสิทธิและประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษี ได้แก่ การถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน การนำเข้าช่างฝีมือและผู้ชำนาญการ วิชาและใบอนุญาตทำงาน การนำเข้าคนต่างด้าว เพื่อศึกษาสู่ทางการลงทุน และการส่งออกเงินตราต่างประเทศ¹⁹

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Development BANK: SME D BANK)

1. สินเชื่อพิเศษสำหรับ SME: SME D Bank มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ในหลายสาขาธุรกิจ รวมถึงธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ โดยจัดโครงการสินเชื่อเพื่อการลงทุน ขยาย และฟื้นฟูกิจการ เช่น “สินเชื่อ Beyond ตัดปีก SME” ซึ่งมีวงเงินรวม 10,000 ล้านบาท มุ่งเป้าไปที่ผู้ประกอบการที่มีรายได้มากกว่า 2 ล้านบาทต่อปี โดยให้วงเงินกู้สูงสุดถึง 15 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 3 ต่อปีในช่วง 3 ปีแรก ระยะเวลาผ่อนชำระสูงสุด 10 ปี พร้อมเงื่อนไข Grace Period หรือระยะปลอดชำระเงินต้น 12 เดือน เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการมีเวลาปรับตัวและใช้เงินทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจได้อย่างเต็มที่ก่อนเริ่มชำระเงินต้น

2. โครงการ D CEO Network: เป็นกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายระดับผู้บริหาร/ทายาทธุรกิจ SME ซึ่งจัดอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมศักยภาพผู้บริหาร SME ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านธุรกิจและเทคโนโลยี รวมถึงการสร้างเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจ (Business Matching) ตลอดจนเชื่อมโยงแหล่งทุนอัตราดอกเบี้ยพิเศษที่ตรงกับแผนธุรกิจเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน

สถาบันการศึกษา/สถานพยาบาลที่ได้รับการรับรอง

หลักสูตรการฝึกอบรมการดูแลผู้สูงอายุ: ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาและสถานพยาบาลในไทยหลายแห่ง ได้เปิดหลักสูตรการฝึกอบรมการดูแลผู้สูงอายุสำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจประกอบอาชีพเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือเพื่อต่อยอดในการประกอบธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ตัวอย่างหลักสูตร อาทิ หลักสูตรการฝึกอบรมการดูแลผู้สูงอายุ (ไทย-ญี่ปุ่น) โดยโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี²⁰ และหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุมีอาชีพ โดยความร่วมมือขององค์กรเจนเรชั่น ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา²¹ ซึ่งหลักสูตรข้างต้น เป็นหลักสูตรที่ผ่านการรับรองโดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.) กระทรวงสาธารณสุข

5. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลแนวทางในการดำเนินธุรกิจดูแลผู้สูงอายุให้ประสบผลสำเร็จ และหาแนวทางในการส่งเสริมผู้ประกอบการ รวมทั้งนำมาเป็นต้นแบบและถอดบทเรียนแนวทางการพัฒนาธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทย โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์สมาคมการค้าและบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย และผู้ประกอบการจาก 3 ธุรกิจศักยภาพ ได้แก่ (1) ผนครา เนอร์สซิงโฮม ธุรกิจบริการผู้สูงอายุในรูปแบบเข้าไปเฝ้ากลับ (Day Care) และธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาว (Long Stay) (2) เฌอส์เซอร์โฮม เป็นธุรกิจดูแลผู้สูงอายุครบวงจรที่มีโรงพยาบาลคลินิกกายภาพบำบัด ธุรกิจบริการผู้สูงอายุในรูปแบบเข้าไปเฝ้ากลับ (Day Care) ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาว (Long Stay) และธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) และ (3) บริษัท เอจัสซีโรว์ จำกัด บริษัทที่มีธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของตนเองใน 3 รูปแบบและให้บริการบริหารจัดการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของผู้อื่น (Nursing home operator) สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

²⁰ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

²¹ องค์กรเจนเรชั่น ประเทศไทย

- ประเด็นสำคัญ

- จุดแข็งและกลยุทธ์ที่ทั้ง 3 รายมีร่วมกัน ได้แก่ (1) การให้บริการครบวงจรที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบการให้บริการดูแลรายวัน ระยะยาว การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ (2) การมีสถานที่ให้บริการและสิ่งแวดล้อมเหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น พื้นที่กว้างขวาง เป็นอาคารชั้นเดียว สะดวก ปลอดภัย สำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข (3) การมีบุคลากรที่พอเพียงและผ่านการอบรมเฉพาะด้าน (4) การมีพันธมิตรร่วมกับหลายภาคส่วน เช่น โรงพยาบาล บริษัทประกันภัย ร้านอาหาร รวมถึงพันธมิตรด้านอสังหาริมทรัพย์และการเงิน และ (5) การปรับโมเดลธุรกิจให้ยืดหยุ่น เช่น การทำแฟรนไชส์ การให้บริการโซลูชันในการบริหารธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ

- มุมมองต่อธุรกิจในอนาคต

- ตลาดยังมีแนวโน้มเติบโตได้อีกมากตามสัดส่วนผู้สูงอายุในประเทศและต่างประเทศ
- การเติบโตของธุรกิจไม่จำกัดเฉพาะในจังหวัดใหญ่หรือจังหวัดท่องเที่ยวหลัก เช่น กรุงเทพฯ ภูเก็ต เชียงใหม่ ซึ่งคาดว่าความต้องการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่

- กำลังซื้อและความสามารถในการจ่ายเป็นปัจจัยจำกัดสำคัญในการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุ
- ตลาดต่างชาติยังไม่ใช่เป้าหมายหลักของธุรกิจ เนื่องจากข้อจำกัดด้านวัฒนธรรม กำลังซื้อ และนโยบายสวัสดิการของประเทศผู้สูงอายุต่างประเทศที่มาใช้บริการ

- ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุควรยกระดับมาตรฐานและนวัตกรรมเพื่อดึงดูดผู้บริโภค เช่น การนำเทคโนโลยี Telemedicine และระบบบริหารจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้ามาใช้

- ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ

- การมีมาตรฐานการดำเนินธุรกิจและการควบคุมคุณภาพการให้บริการ โดยควรมีคุณภาพการให้บริการที่มากกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ

- การสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า โดยสร้างความร่วมมือและการเป็นพันธมิตรกับโรงพยาบาลและบริษัทประกันภัย เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ รวมถึงการเน้นการทำการตลาดและประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน

- การใช้บริการทรัพยากรจากบุคคลภายนอก (outsource) เพื่อลดต้นทุน เช่น การใช้บุคลากรจากระบบกลาง สำหรับผู้ประกอบการรายย่อย

- การมีบุคลากรที่มีทักษะการดูแลที่ดีและสามารถให้บริการได้ตรงใจกลุ่มลูกค้า
- การวางแผนการเงินและการตลาดตั้งแต่เริ่มต้นในการดำเนินธุรกิจ เพื่อรับมือช่วง 2-3 ปีแรกที่ธุรกิจยังไม่ถึงจุดคุ้มทุน

- การเป็นพันธมิตรทางธุรกิจและการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถยกระดับการให้บริการและดำเนินธุรกิจผู้สูงอายุของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการดูแลผู้สูงอายุ

- ประเด็นที่ภาครัฐกิจการต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ
 - ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับตลาดผู้สูงอายุ เช่น ความสามารถในการใช้จ่ายของผู้บริโภคในแต่ละภูมิภาค ความต้องการบริการ และสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีกำลังซื้อ
 - การกำกับดูแลและจัดระเบียบผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น การไม่จดทะเบียนนิติบุคคลเพื่อสร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมและคุ้มครองผู้บริโภค
 - การสนับสนุนด้านเงินทุนและดึงดูดให้มีการลงทุนในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุให้มากขึ้น ผ่านการจัดกิจกรรมการจับคู่ธุรกิจระหว่างนักลงทุนกับผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ
 - การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุให้เทียบเท่าสถานพยาบาล เพื่อลดภาระต้นทุนทำให้บริการเข้าถึงได้มากขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
 - การสนับสนุนการอบรมบุคลากรในด้านธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจากภาครัฐ
 - การประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ความรู้ถึงประโยชน์ในการใช้บริการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุแก่ครอบครัวผู้สูงอายุ ทั้งด้านการดูแลและการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ภาวะพึ่งพิง
 - การสนับสนุนให้เกิดการผลักดันโมเดลทางการเงิน เช่น การทำประกันภัย สินเชื่อ และระบบออมเงินสำหรับการใช้บริการดูแลผู้สูงอายุในอนาคต

6. กรณีศึกษาและกำกับดูแล/นโยบายการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในต่างประเทศ

ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุเป็นธุรกิจที่มีโอกาสเติบโตในหลายประเทศทั่วโลก อีกทั้งในแต่ละประเทศได้มีมาตรการรับมือกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน รายงานฉบับนี้ได้ศึกษาแนวทางการกำกับดูแลและนโยบายการส่งเสริมใน 3 ประเทศที่มีความโดดเด่นทั้งด้านการปรับตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และภาพลักษณ์ที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยในระยะยาว ได้แก่ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และมาเลเซีย โดยญี่ปุ่น เป็นประเทศที่เข้าสู่สังคมสูงอายุเร็วที่สุดประเทศหนึ่งของโลก และมีนโยบายสนับสนุนธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ ฝรั่งเศส มีระบบรัฐสวัสดิการที่เข้มแข็ง พร้อมทั้งภาพลักษณ์ที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยหลังเกษียณ อีกทั้งธุรกิจดูแลผู้สูงอายุยังครองส่วนแบ่งทางการตลาดเป็นอันดับสองของสหภาพยุโรป และมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาในอาเซียน เช่นเดียวกับไทย ซึ่งมีภาพลักษณ์ที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิตหลังเกษียณเช่นกัน อีกทั้งยังมีการจัดทำแผนรองรับการเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างเป็นระบบ

1. ญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเทศแรก ๆ ของโลก โดยเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ปี 2513 จากนั้นในปี 2537 ได้กลายเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged Society) และเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-Aged Society) ในปี 2550²² และล่าสุดในปี 2567 ประชากรผู้สูงอายุของญี่ปุ่น (อายุ 65 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 29.3 ของประชากรทั้งประเทศ²³ ซึ่งที่ผ่านมาญี่ปุ่นได้พัฒนา

²² ธนาคารแห่งประเทศไทย, “ถอดบทเรียนการพัฒนาเมืองเพื่อสังคมสูงวัย : ญี่ปุ่นทำได้ ไทยก็ต้องทำได้” เข้าถึงได้จาก

<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/article-2023Nov04.html>

²³ มติชนสุดสัปดาห์, “ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรผู้สูงอายุในโตเกียว” เข้าถึงได้จาก <https://today.line.me/th/v3/article/1D6vmqB>

นโยบายและมาตรการรองรับอย่างต่อเนื่อง ทั้งการออกแบบระบบประกันสุขภาพและการดูแลระยะยาว การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ และการจัดสรรบริการสาธารณะ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป โดยสามารถยกตัวอย่างนโยบายการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ได้ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ 10 ปีเพื่อส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุหรือแผนทองคำ (Gold Plan)

แผนระยะ 10 ปี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยจัดหาบริการด้านสุขภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งในแผนจะมีข้อกำหนดที่ส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ เช่น

(1) กำหนดเป้าหมายเชิงตัวเลขที่ชัดเจน เช่น ผู้ช่วยดูแลที่บ้าน 100,000 คน เพียงสำหรับการเข้าพักระยะสั้น 50,000 เตียง และสถานพยาบาลสำหรับบริการรายวัน 10,000 แห่ง เป็นต้น

(2) ให้ความสำคัญสูงสุดกับการเตรียมการอย่างเร่งด่วนเพื่อจัดหาบริการสวัสดิการที่บ้าน

และเพื่อดำเนินการตามแผนทองคำ ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการ 8 ฉบับ รวมถึงพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (Act on Social Welfare for the Elderly) สาระสำคัญของการแก้ไขสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) กำหนดให้คำจำกัดความของบริการสวัสดิการในบ้านชัดเจนในทุกพระราชบัญญัติ และให้ความสำคัญกับบริการสวัสดิการในบ้านเพื่อสนับสนุนการใช้ชีวิตอิสระของผู้สูงอายุ

(2) โอนการจัดการสถานสงเคราะห์จากจังหวัดไปยังเทศบาลในพื้นที่เพื่อสร้างโครงสร้างที่ให้บริการสวัสดิการแบบบูรณาการและครอบคลุมทั้งที่บ้านและในสถานดูแล

(3) กำหนดให้เทศบาลจัดทำแผนสุขภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมมาตรการด้านสุขภาพและสวัสดิการอย่างเป็นระบบ²⁴

2) โครงการ Asia Health and Wellbeing Initiative (AHWIN)

ความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ นวัตกรรมและแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุ ระหว่างประเทศในเอเชีย²⁵ โดยในปี 2559 ได้มีการได้จัดตั้งสมาคมภาคเอกชนในโครงการ AHWIN ขึ้น ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อผลักดันความร่วมมือจากภาคธุรกิจ ในสมาคมจะประกอบด้วย ตัวแทนจากรัฐบาลญี่ปุ่น องค์กรภายในประเทศญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการดูแลระยะยาวกว่า 400 แห่ง และบริษัทเอกชนในสาขาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันมีการเตรียมความพร้อมเพื่อแบ่งปันองค์ความรู้และประสบการณ์ของญี่ปุ่นเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้กับภาคีในเอเชีย โดยประเด็นหลักที่มีการหารือ ได้แก่ (1) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียที่เผชิญกับสังคมสูงวัย เช่นเดียวกัน (2) การพัฒนาระบบการฝึกอบรมและการศึกษาสำหรับบุคลากรดูแลผู้สูงอายุจากประเทศในเอเชีย เพื่อยกระดับทักษะและเพิ่มจำนวนผู้ดูแลที่มีคุณภาพ และ (3) การสนับสนุนการขยายตัวของอุตสาหกรรม การดูแลผู้สูงอายุของญี่ปุ่นสู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียรวมถึงไทย²⁶

²⁴Asia Health and Wellbeing Initiative (AHWIN), “Japan’s Welfare for the Elderly—Past, Present, and Future” เข้าถึงได้จาก <https://ahwin.org/japans-welfare-for-the-elderly-past-present-and-future/>

²⁵ ในปี 2564 ไทยและญี่ปุ่นได้มีการจัดทำบันทึกความร่วมมือ (Memorandum of Cooperation: MOC) ภายใต้กรอบ AHWIN โดยมีประเด็นความร่วมมือ อาทิ บริการทางการแพทย์ และการดูแลผู้สูงอายุ เข้าถึงได้จาก <https://international.fda.moph.go.th/opt-division/%20thai-japan-ahwin-2021>

²⁶ Asia Health and Wellbeing Initiative (AHWIN), “Japan’s Welfare for the Elderly—Past, Present, and Future” เข้าถึงได้จาก <https://ahwin.org/japans-welfare-for-the-elderly-past-present-and-future/>

3) ระบบประกันการดูแลระยะยาว (Long-term Care Insurance: LTCI)

กฎหมายให้สิทธิประโยชน์การบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและชุมชนในการดำเนินการ ผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปต้องเข้าร่วมและชำระเบี้ยประกัน²⁷ โดยบุคคลที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จะมีสิทธิได้รับการบริการการดูแลและช่วยเหลือ อาทิ ศูนย์ดูแลกลางวัน และการดูแลพยาบาลที่บ้าน เป็นต้น ระบบดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเลือกสถานที่ให้บริการได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของตนเอง และจ่ายค่าบริการประมาณร้อยละ 10-30 ของค่าบริการ นอกจากนี้เทศบาลจะเป็นผู้รับรองให้กับหน่วยงานเอกชนที่เข้าร่วมในโครงการ และภาคเอกชนในชุมชนที่ได้รับการรับรอง จะสามารถเปิดศูนย์ดูแล และให้บริการ LTC ได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถเข้ามามีบทบาทในระบบบริการผู้สูงอายุอย่างมีหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่ชัดเจน^{28, 29}

4) การปฏิรูปการรักษาสุขภาพในปี 2557

ญี่ปุ่นได้มีการปรับปรุงแก้ไขแนวนโยบายเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพโดยอิงกับพระราชบัญญัติการส่งเสริมนโยบายการรักษาสุขภาพ โดยนโยบายดังกล่าวใช้เป็นกรอบในการดูแลรักษาระยะยาว และการรองรับสังคมสูงวัยโดยใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์หรือการบริการที่ทันสมัย รวมถึงการวิจัยและพัฒนาในด้านการดูแลสุขภาพ ตั้งแต่วิจัยพื้นฐานจนกระทั่งสามารถนำไปในเชิงพาณิชย์³⁰

5) นโยบายการส่งเสริมการลงทุนธุรกิจที่อยู่อาศัยและการดูแลผู้สูงอายุ³¹

ในปี 2556 รัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดตั้งคณะกรรมการพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการที่อยู่อาศัยและสถานดูแลสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจที่อยู่อาศัยและการดูแลผู้สูงอายุผ่านแรงจูงใจและเงินอุดหนุน เช่น

(1) สถานดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติประกันการดูแลระยะยาว จะสามารถให้บริการด้านพยาบาลแก่ประชากรญี่ปุ่นที่อยู่ภายใต้ประกันการดูแลระยะยาว (ประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป หรือ 40 ปีขึ้นไปในบางกรณี) ได้ ซึ่งประชากรกลุ่มดังกล่าวจะรับบริการภายใต้ประกันการดูแลโดยชำระค่าใช้จ่ายเพียงร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 30 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

(2) บ้านพักผู้สูงอายุพร้อมบริการ หากผู้ประกอบการจดทะเบียนที่อยู่อาศัยเป็นที่อยู่อาศัยพร้อมบริการสำหรับผู้สูงอายุที่ตรงตามข้อกำหนดทั้งหมด การก่อสร้างใหม่หรือการปรับปรุงใหม่ จะมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล นอกจากนี้ ยังสามารถขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การลดหย่อนภาษีทรัพย์สินถาวร

²⁷ ผู้ประกันตนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) บุคคลผู้มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จะสามารถใช้บริการได้เมื่อได้รับการรับรองว่าต้องการการดูแล/ช่วยเหลือ และ (2) บุคคลผู้มีอายุ 40-65 ปี จะสามารถใช้บริการได้เจ็บป่วยจากโรคที่กำหนด เช่น มะเร็ง ALS โรคสมองเสื่อม โรคหลอดเลือดสมอง ฯลฯ

²⁸ กระทรวงสาธารณสุข แรงงานและสวัสดิการญี่ปุ่น, “Outline of the revision of the Long-Term Care Insurance System, etc. to strengthen the Community-based Integrated Care System in 2017-2018” เข้าถึงได้จาก https://www.mhlw.go.jp/english/policy/care-welfare/care-welfare-elderly/dl/ltcis_2017_e.pdf

²⁹ สำนักงานแรงงาน ในประเทศญี่ปุ่น, เข้าถึงได้จาก <https://japan.mol.go.th/info/average-age>

³⁰ การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายผู้สูงอายุของประเทศนอร์เวย์ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และไทย เข้าถึงได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ppmj/article/view/249265/178850>

³¹ Dlapiper, “Investment in facilities for the elderly in Japan” เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.at/bBnRL>

และภาษีการโอนอสังหาริมทรัพย์ และเงินกู้จากหน่วยงานการเงินที่อยู่อาศัยของญี่ปุ่น (ซึ่งเป็นนิติบุคคล กึ่งสาธารณะ) ได้อีกด้วย

2. ฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสุดยอด (Super Aged Society) โดยมีระบบรัฐสวัสดิการที่เข้มแข็งและความก้าวหน้าทางการแพทย์³² โดยในปี 2568 สื่อสัญชาติสหรัฐอเมริกา International Living ได้จัดอันดับดัชนีเกษียณอายุโลก (Annual Global Retirement Index 2025) โดยพิจารณาจาก 7 ปัจจัย ได้แก่ ที่พักอาศัย การขอวีซ่าและสิทธิประโยชน์ ค่าครองชีพ สภาพภูมิอากาศ สาธารณสุข การพัฒนา/หลักธรรมาภิบาล และความคิดเห็นจากกลุ่มลูกค้าและบุคลากรอาวุโสขององค์กร ซึ่งฝรั่งเศสอยู่ในอันดับที่ 5 จาก 10 อันดับ³³ ของประเทศที่เหมาะสมสำหรับการใช้ชีวิตวัยเกษียณมากที่สุด³⁴ ขณะเดียวกัน ข้อมูลจากบริษัทวิจัย Credence Research ระบุว่า ในปี 2566 ฝรั่งเศสมีส่วนแบ่งตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในสหภาพยุโรปถึงร้อยละ 20 เป็นอันดับที่ 2 ในสหภาพยุโรป โดยเฉพาะรูปแบบการดูแลที่บ้าน ซึ่งมีนวัตกรรมการให้บริการที่สร้างสรรค์³⁵ ซึ่งแสดงถึงความก้าวหน้าในการจัดบริการทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายสนับสนุนธุรกิจผู้สูงอายุของฝรั่งเศส จะเน้นที่การจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ดังนี้

1) ระบบประกันการดูแลระยะยาวแบบถ่วงน้ำหนัก (Allocation Personnalisée Autonomie, APA)

ระบบภายใต้กฎหมายหลักประกันสุขภาพ โดยให้สิทธิประโยชน์กับผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่ผ่านการประเมินระดับภาวะพึ่งพิง ผู้สูงอายุที่ได้รับสิทธิประโยชน์จะสามารถรับบริการระยะยาวได้ทั้งบริการที่บ้านและสถานบริการ ซึ่งหากรับบริการที่บ้านจะให้บริการโดยผู้ช่วยพยาบาลหรือพยาบาลระดับต้นภายใต้การกำกับดูแลของ Community nursing services (SSIAD) โดยร้อยละ 67 เป็นองค์กรเอกชนและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร นอกจากนี้ครอบครัวผู้สูงอายุจะได้รับเงินสนับสนุนจากระบบ ซึ่งประเมินจากภาวะความพึ่งพิงของผู้สูงอายุ ประเมินโดยทีมสหวิชาชีพ ทั้งทางด้านสุขภาพและสังคม รวมถึงผู้ให้บริการมาร่วมประเมินด้วย นอกจากนี้ระบบยังส่งเสริมให้ผู้ดูแลหรือผู้ให้การช่วยเหลืออื่น ๆ นอกจากครอบครัว สามารถสนับสนุนระบบและนำไปลดหย่อนภาษีได้³⁶

³² Krungthai COMPASS, “Silver Gen โอกาสและความท้าทายได้ปีก “Silver Economy” เข้าถึงได้จาก

https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_485Silver_Gen.pdf

³³ ดัชนีเกษียณอายุโลกปี 2568 (Annual Global Retirement Index 2025) 10 อันดับ ได้แก่ (1) ปานามา (2) โปรตุเกส (3) คอสตาริกา (4) สหรัฐเม็กซิโก (5) ฝรั่งเศส (6) สเปน (7) มาเลเซีย (8) กรีซ (9) อิตาลี และ (10) ไทย

³⁴ International Living, “Best Places to Retire in 2025: The Annual Global Retirement Index” เข้าถึงได้จาก

<https://internationalliving.com/the-best-places-to-retire/>

³⁵ Credence Research, “Europe Elderly Care Services Market” เข้าถึงได้จาก <https://www.credenceresearch.com/report/europe-elderly-care-services-market>

³⁶ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, “ระบบประกันการดูแลระยะยาว: ระบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย” เข้าถึงได้จาก

https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/12/OldAge_Insure_system_optimise.pdf

2) กฎหมาย Loueur Meublé Non Professionnel (LMNP)

กฎหมายดังกล่าวของฝรั่งเศสเปิดโอกาสให้นักลงทุนรายย่อยปล่อยเช่าที่พักแบบมีเฟอร์นิเจอร์ และที่พักผู้สูงอายุแบบพร้อมบริการ (résidences seniors) โดยได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การหักค่าใช้จ่ายและค่าเสื่อมราคาเพื่อลดฐานภาษี และการยกเว้นการนำค่าเสื่อมราคามาคำนวณในภาษีเมื่อขายสินทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเงินปี 2568³⁷

3) มาตรการสวัสดิการเงินเบี้ยเลี้ยงหรือเงินช่วยเหลือ³⁸

ฝรั่งเศสได้มีมาตรการที่ใช้สำหรับจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุในรูปแบบเงินเบี้ยเลี้ยงหรือเงินช่วยเหลือในหลากหลายประเภท อาทิ

(1) เงินเบี้ยเลี้ยงในการดูแลผู้สูงอายุ (Allocation personnalisée d'autonomie) โดยเป็นเงินช่วยเหลือทั่วไปที่จะจ่ายให้กับผู้สูงอายุทุกคนทั้งที่อาศัยในที่พักของตนเองและสถานพักพิงที่รัฐจัดให้ผู้สูงอายุที่ได้รับสิทธิประโยชน์จะต้องผ่านเกณฑ์บางประการ เช่น ต้องมีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ต้องพำนักอยู่ในฝรั่งเศสแบบประจำและถาวร หากเป็นชาวต่างชาติต้องพำนักในฝรั่งเศสอย่างถูกกฎหมาย และจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือบางประการในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยเลี้ยงนั้น จะต้องระบุและแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลผู้ดูแล หรือบริการด้านต่าง ๆ ที่ใช้เงินเบี้ยเลี้ยงชนิดนี้จ่าย โดยเงินเบี้ยเลี้ยงจะแตกต่างกันไปตามรายได้ ความต้องการและความจำเป็นในการได้รับบริการหรือการดูแลต่าง ๆ ของผู้สูงอายุนั้น

(2) เงินช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย (Frais d'hébergement) ผู้สูงอายุที่รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าเช่าที่พักรายเดือน สามารถยื่นคำขอรับเงินช่วยเหลือค่าที่พักอาศัยทั้งหมดหรือบางส่วนได้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เช่น เป็นผู้สูงอายุมากกว่า 65 หรือ 60 ปีขึ้นไปที่มีเสื่อมสมรรถภาพในการทำงาน และอาศัยอยู่ในฝรั่งเศสประจำและถาวร หากเป็นชาวต่างชาติจะต้องอาศัยในฝรั่งเศสอย่างถูกกฎหมาย

(3) เงินช่วยเหลือสำหรับการปรับปรุงหรือดัดแปลงที่พักอาศัย (Aides à l'amélioration de l'habitat) เพื่อให้สามารถปรับปรุงที่พักอาศัยให้มีลักษณะเหมาะสมกับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

4) มาตรการสนับสนุนต่อบริการช่วยเหลือส่วนบุคคล (อาทิ การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลเด็ก และการช่วยเหลืองานบ้าน) เช่น งบประมาณโดยตรงสำหรับผู้สูญเสียความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับการจ้างแรงงานในบ้าน³⁹

³⁷ เข้าถึงได้จาก <https://www.attentifimmo-lmnp.com/actualites/reforme-lmnp-et-impots-2025-les-details-pour-les-proprietaires?utm>

³⁸ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), รายงานการศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ

³⁹ สำนักงานอธิบดีกรมส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมฝรั่งเศส (DGE), “Publication du Théma n°25 de la DGE : Les enjeux du soutien public aux services à la personne” เข้าถึงได้จาก https://www.servicesalapersonne.gouv.fr/actualites/publication-du-thema-ndeg25-de-la-dge-enjeux-du-soutien-public-aux-services-la-personne?utm_source

3. มาเลเซีย

ในปี 2564 มาเลเซียได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในปี 2587⁴⁰ ซึ่งมาเลเซียได้แสดงถึงการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรอย่างเป็นระบบ โดยมาเลเซียได้ดำเนินมาตรการที่สำคัญหลายประการ เช่น การเตรียมร่างกฎหมายพลเมืองอาวุโส การสร้างระบบการดูแลและสนับสนุนผู้สูงอายุ⁴¹ และการพัฒนาแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยการเข้าสู่สังคมสูงอายุ (National Ageing Blueprint) โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเติบโตของประชากรผู้สูงอายุที่มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้มาเลเซียยังได้รับการจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในสองประเทศจากเอเชียที่ติดอันดับในดัชนีเกษียณอายุโลกประจำปี 2568 (Annual Global Retirement Index 2025) โดยอยู่ในอันดับที่ 7 จาก 10 อันดับ สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มเชิงบวกของระบบสนับสนุนผู้สูงอายุ และนโยบายด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่อาจเป็นต้นแบบเชิงนโยบายที่ไทยสามารถนำมาศึกษาและประยุกต์ใช้ได้ต่อไป โดยมีนโยบาย ดังนี้

1) แผนมาเลเซียฉบับที่ 12 (the 12th Malaysia) ใน theme ที่ 2 หัวข้อ Strengthening Security, Wellbeing and Inclusivity ซึ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคง ความเป็นอยู่ที่ดี และความครอบคลุมทางสังคม ซึ่งสนับสนุนการเข้าถึงบริการสุขภาพในชนบท⁴² รวมถึงได้มีความคิดริเริ่มที่มุ่งส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุผ่านศูนย์กิจกรรม (Pusat Aktiviti Warga Emas) และสถานพยาบาล โดยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนสถานดูแลผู้สูงอายุพร้อมกับพัฒนาทางเลือกในการดูแลผู้สูงอายุ⁴³

2) นโยบายระดับชาติว่าด้วยผู้สูงอายุ (National Policy for Older Persons) โดยนโยบายดังกล่าวสนับสนุนการเสริมพลังบุคคล ครอบครัว และชุมชน ผ่านการให้บริการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งบริการ/สถานที่ดูแลที่เฉพาะเจาะจงเพื่อการคุ้มครองและการดูแลผู้สูงอายุ⁴⁴

3) สิทธิประโยชน์ทางภาษีจากสำนักงานพัฒนาการลงทุนแห่งมาเลเซีย (Malaysian Investment Development Authority, MIDA) ให้กับธุรกิจบริการที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจ Healthcare Travel ซึ่งครอบคลุมธุรกิจศูนย์บริการผู้ป่วยนอกหรือศูนย์ดูแลระยะสั้น (Ambulatory care centres) โดยลงทะเบียน

⁴⁰ สำนักงานแรงงาน ในประเทศมาเลเซีย, “มาเลเซียจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี 2044” เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.at/LJ4dl>

⁴¹ Universiti Sains Malaysia, “Healthy Ageing in Malaysia by 2030: Needs, Challenges and Future Directions” เข้าถึงได้จาก <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11376998/#:~:text=Over%20the%20past%20two%20decades%2C%20Malaysia's%20demographic%20structure%20had%20shifted,of%20a%20rapidly%20ageing%20society>

⁴² Government of Malaysia, “Twelfth Malaysia Plan, 2021–2025: Executive Summary”

⁴³ United Nations Development Programme (UNDP), “Navigating the future of care for older persons in Malaysia by 2040: From community support to technological integration” เข้าถึงได้จาก <https://www.undp.org/malaysia/blog/navigating-future-care-older-persons-malaysia-2040-community-support-technological-integration?utm>

⁴⁴ สถาบันวิจัยผู้สูงอายุแห่งมาเลเซีย, “National Policies on Ageing – Malaysia” เข้าถึงได้จาก <https://www.unescap.org/sites/default/files/Tengku%20Aizan%20Hamid%20Bangkok%202016.pdf>

กับ Malaysia Healthcare Travel Council (MHTC) และได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขมาเลเซีย จะได้รับสิทธิหักภาษี (Investment Tax Allowance, ITA) ร้อยละ 100 ของค่าใช้จ่ายลงทุนที่เข้าเกณฑ์ ภายในระยะเวลา 5 ปี โดยสิทธินี้สามารถนำไปหักจากรายได้สุทธิที่ต้องเสียภาษีได้สูงสุดร้อยละ 100 ต่อปี และหากใช้สิทธิไม่หมดสามารถโอนไปใช้ในปีถัดไปได้⁴⁵

4) มาตรการสนับสนุนทางสังคมของภาครัฐสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ⁴⁶ โดยการดูแลในระยะสั้น หรือแบบรายวัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้พิการสามารถใช้ชีวิตอยู่ในบ้านของตนเองได้ (Age in Place) อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งได้แก่

(1) โครงการศูนย์กิจกรรมผู้สูงอายุ (Pusat Aktiviti Warga Emas: PAWE) ซึ่งเป็นศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนที่ให้บริการกลางวัน เช่น กิจกรรมทางศาสนา การให้ความรู้ การตรวจสุขภาพ กายภาพบำบัด และกิจกรรมสันทนาการ เช่น เต้นรำ ร้องเพลง เป็นต้น

(2) บริการ Unit Penyayang Warga Emas (UPWE) บริการรถรับส่งผู้สูงอายุไปยังสถานพยาบาล เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ลำพังหรือไม่สามารถเดินทางเองได้ โดยมีเป้าหมายหลักคือการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

(3) บริการช่วยเหลือที่บ้าน (Home Help Services: HHS) เป็นบริการแบบอาสาสมัครที่ช่วยดูแลกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน (อาทิ การอาบน้ำและการแต่งตัว) และกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันขั้นสูง (อาทิ การทำอาหารและการใช้โทรศัพท์หรือเทคโนโลยีสื่อสาร) โดยลงพื้นที่อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ซึ่งจะปรับตามความต้องการเฉพาะบุคคล

จากการศึกษานโยบายการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของภาครัฐในประเทศต้นแบบทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และมาเลเซีย พบว่ามีทิศทางและกลยุทธ์ที่สอดคล้องกัน ดังนี้ (1) มีการเสริมความเข้มแข็งของระบบรัฐสวัสดิการ ปรับปรุงและจัดทำแผนปฏิบัติการระยะยาว รวมทั้งการขยายสิทธิและสวัสดิการภาครัฐให้เข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุม (2) ทั้งสามประเทศมีการกำหนดสิทธิประโยชน์เพื่อสนับสนุนให้ภาคเอกชนจัดตั้งสถานดูแลผู้สูงอายุ รองรับกับจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ยังมีมาตรการส่งเสริมบทบาทของสถานบริการเอกชน ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ พร้อมทั้งมีระบบรับรองมาตรฐานคุณภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการ และขยายฐานผู้รับบริการให้กว้างขึ้น และ (3) ภาครัฐจัดให้มีเงินอุดหนุนและเงินเบี้ยเลี้ยงเพื่อสนับสนุนด้านอุปสงค์ ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นได้จริง รวมถึงมีการจัดทำระบบประกันการดูแลระยะยาว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการรับรองสิทธิผู้สูงอายุให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ ขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสให้สถานประกอบการภาคเอกชนสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุผ่านการดำเนินงานภายใต้โครงการของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

⁴⁵ สำนักงานพัฒนาการลงนามาเลเซีย (MIDA), “Tax Incentives & Facilities for the Services Sector”

Services Sector” เข้าถึงได้จาก <https://mia.org.my/wp-content/uploads/2022/04/MIDA-Tax-Incentives-Facilities-for-the-Service-Sector.pdf?utm>

⁴⁶ สถาบันวิจัยผู้สูงอายุแห่งมาเลเซีย, “Care in Malaysia: Emerging Trends, Challenges and Opportunities” เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.at/6eTDZ>

7. การวิเคราะห์ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทยด้วย SWOT Analysis

7.1 จุดแข็ง (Strengths)

- ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทยมีกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุจำนวนมาก โดยประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ในปี 2567 และคาดว่าจะเป็สังคมผู้สูงอายุสุดยอด ภายในปี 2576 ทำให้มีความต้องการใช้บริการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทั้งในรูปแบบ (1) ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเ็นกลับ (Day Care) (2) ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) และ (3) ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care)

- ธุรกิจมีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ การเข้ามาของผู้ประกอบการรายใหญ่ เช่น กลุ่มโรงพยาบาล เอกชนและโรงแรม ช่วยยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ ทำให้ผู้ใช้บริการมีความมั่นใจมากขึ้น

- ธุรกิจมีความร่วมมือและพันธมิตรทางธุรกิจหลากหลาย ผู้ประกอบการมีการเชื่อมโยงกับ โรงพยาบาล บริษัทประกันภัย ร้านอาหาร อสังหาริมทรัพย์ และภาคการเงิน ทำให้บริการครบวงจรและเพิ่มโอกาสทางการตลาด

- ธุรกิจมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ เช่น Telemedicine ระบบติดตามสุขภาพ หุ่นยนต์ช่วยเหลือ และระบบการดูแลลูกค้า มาเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการดูแล

- ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุไทยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเฉพาะการอบรม เพิ่มทักษะ พัฒนาผู้ประกอบการ และการจับคู่ธุรกิจศักยภาพที่เกี่ยวข้อง

7.2 จุดอ่อน (Weakness)

- ข้อจำกัดกำลังซื้อในประเทศ ผู้สูงอายุไทยไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านรายได้

- การขาดแคลนบุคลากรผู้ดูแลเฉพาะทางที่เพียงพอ ความต้องการผู้ดูแลที่มีทักษะสูงเพิ่มขึ้น แต่การฝึกอบรมและจำนวนบุคลากรยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล

- การประกอบธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีต้นทุนการดำเนินงานสูง เช่น ค่าลงทุนในสถานที่ บุคลากร และอุปกรณ์มาตรฐานสูง ทำให้ผู้ประกอบการที่ต้องการจะเริ่มต้นธุรกิจหรือผู้ประกอบการรายเล็กมีภาระต้นทุนมาก

- อัตราการเลิกกิจการเพิ่มสูงขึ้น ในครึ่งปีแรกของ 2568 มีการเลิกกิจการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 170 เมื่อเทียบกับปีก่อน แสดงถึงแรงกดดันด้านการอยู่รอดของธุรกิจ

- การแข่งขันไม่เป็นธรรมจากธุรกิจนอกระบบ การมีผู้ให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่ไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคลหรือไม่ได้ดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย อาจทำให้ผู้ประกอบการที่ดำเนินการถูกต้องเผชิญกับต้นทุนที่สูงกว่าอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุที่ใช้บริการ

7.3 โอกาส (Opportunity)

- การดำเนินธุรกิจสามารถขยายไปสู่ตลาดต่างประเทศได้ กลุ่มผู้สูงอายุในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น ยุโรป และบางประเทศในอาเซียน มีกำลังซื้อสูงและสนใจพำนัในไทย โดยไทยมีภาพลักษณ์เป็นจุดหมายปลายทางเพื่อการเกษียณที่ดี

- แนวโน้มการเติบโตของเศรษฐกิจสีเงิน (Silver Economy) โดยคาดว่าจะมูลค่าตลาดผู้สูงอายุไทยจะมีมูลค่าถึง 2.6 ล้านล้านบาทในปี 2573 หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของเศรษฐกิจไทย

- การลงทุนจากต่างชาติ นักลงทุนต่างชาติสนใจเข้ามาลงทุนในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจำนวนมาก อาทิ สิงคโปร์ สวิตเซอร์แลนด์ ไต้หวัน จีน และญี่ปุ่น ซึ่งสามารถช่วยยกระดับการนำเทคโนโลยีและมาตรฐานใหม่ ๆ เข้ามาพัฒนาธุรกิจผู้สูงอายุของไทย

- การมีการดำเนินธุรกิจในรูปแบบใหม่ อาทิ การทำแฟรนไชส์ การให้บริการโซลูชันบริหารธุรกิจ และการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์สำหรับผู้สูงอายุ จะช่วยให้สามารถดำเนินธุรกิจได้ง่ายขึ้น สามารถขยายตลาดและเพิ่มรายได้จากธุรกิจดูแลผู้สูงอายุได้มากขึ้น

- การยอมรับการใช้บริการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของสังคมที่เพิ่มมากขึ้น โดยสังคมมีทัศนคติมุมมองการใช้บริการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องปกติและเป็นทางเลือกที่สร้างคุณภาพชีวิตได้ดีมากขึ้น

7.4 ความท้าทาย (Threat)

- การแข่งขันที่รุนแรงขึ้นของธุรกิจ ทั้งจากผู้เล่นรายใหญ่ในประเทศและนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในตลาดเพิ่มมากขึ้น

- ความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจถดถอยอาจกระทบกำลังซื้อและการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค

- ข้อกำหนดด้านมาตรฐานในการดำเนินธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่เข้มงวด ทำให้ผู้ประกอบการรายเล็กต้องลงทุนเพิ่ม เพื่อให้การประกอบธุรกิจถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนด

- ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรคุณภาพ อาจกระทบความสามารถในการให้บริการและคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุและการดำเนินธุรกิจในระยะยาว

- ความเสี่ยงด้านภาพลักษณ์และความปลอดภัย หากเกิดกรณีการดูแลที่ผิดพลาดหรือมีข่าวเชิงลบ อาจทำให้ความเชื่อมั่นในธุรกิจลดลง

- ข้อจำกัดจากนโยบายและสวัสดิการต่างประเทศ กฎเกณฑ์การย้ายถิ่นหรือการใช้บริการดูแลในต่างประเทศอาจเป็นอุปสรรคต่อการดึงดูดลูกค้าต่างชาติ

8. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแนวทางพัฒนาธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ

จากการศึกษาข้อมูลของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในภาพรวม และวิเคราะห์ธุรกิจด้วยวิธีการ SWOT Analysis รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทยใน 3 ธุรกิจหลัก ได้แก่ (1) ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเฝ้ากลับ (Day Care) (2) ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) และ (3) ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) พบว่า ไทยควรมีแนวทางการส่งเสริมดังนี้

1. ส่งเสริมการกำหนดและยกระดับมาตรฐานสำหรับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ทั้งประเภทธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเย็นกลับ (Day Care) ธุรกิจสถานบริการดูแลระยะยาวที่ครอบคลุมบริการพักค้างคืน (Long Stay) และธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) ในประเทศไทย

ผลักดันให้มีการกำหนดและยกระดับมาตรฐานที่ชัดเจนสำหรับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ อาทิ ธุรกิจ Day Care มุ่งเน้นการเสริมสร้างมาตรการความปลอดภัยและการป้องกันความเสี่ยงในกิจกรรมระหว่างวันของผู้สูงอายุ เช่น การทำกิจกรรมบำบัด และการดูแลด้านโภชนาการ ธุรกิจ Long Stay มุ่งเน้นการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานที่และมาตรฐานบุคลากรผู้ดูแล และธุรกิจ Home Care มุ่งเน้นมาตรฐานการคัดกรอง อบรม และรับรองคุณวุฒิผู้ดูแล พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการติดตามคุณภาพบริการและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ) กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) กระทรวงแรงงาน และสมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

2. ส่งเสริมมาตรการการเข้าถึงบริการทางการเงินและการประกันภัยของผู้สูงอายุและครอบครัว เพื่อสนับสนุนการใช้บริการในธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุได้มากยิ่งขึ้น

มีมาตรการเพื่อเพิ่มกำลังซื้อและลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุและครอบครัวในการเข้าถึงการใช้บริการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและปลอดภัย อาทิ มาตรการการสนับสนุนสิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีของญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุในค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ การจัดตั้งกองทุนจัดสรรเบี้ยเลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนเงินทุนสำหรับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกและเฝ้าระวังความปลอดภัยของผู้สูงอายุ รวมถึงบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยบริษัทเอกชนซึ่งได้รับการรับรองจากภาครัฐ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงการคลัง (กรมสรรพากร) กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ) กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย และสมาคมธนาคารไทย

3. มาตรการป้องกันและปราบปรามธุรกิจอำพรางของคนต่างด้าว (Nominee) ในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ

ดำเนินการตรวจสอบและมีมาตรการป้องกันและปราบปรามธุรกิจอำพรางของคนต่างด้าว (Nominee) ในไทยอย่างเป็นระบบที่ครอบคลุมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งป้องกันการเอาเปรียบและการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดจากผู้ประกอบต่างชาติที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ควบคู่กับการรักษาประโยชน์ของผู้ประกอบการไทยที่ดำเนินธุรกิจตามกฎหมาย นอกจากนี้ อาจสร้างภาคีการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามธุรกิจอำพรางของคนต่างด้าวร่วมกับภาคเอกชน เพื่อให้มาตรการเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

4. จัดทำฐานข้อมูลธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ

จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้สูงอายุทั้งในไทยและต่างประเทศ โดยครอบคลุมข้อมูลสำคัญ อาทิ จำนวนประชากรสูงวัยในแต่ละภูมิภาค รายได้และศักยภาพในการซื้อบริการดูแลของผู้สูงอายุ และข้อมูลเชิงวิชาการและเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ วางแผน และพัฒนาสถานบริการให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของตลาดได้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) และสมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

5. ส่งเสริมการอบรมเฉพาะด้านแก่บุคลากรดูแลผู้สูงอายุ

ส่งเสริมการอบรมเฉพาะด้าน/ทักษะวิชาชีพที่มีคุณภาพให้กับบุคลากรในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ อาทิ ผู้ดูแล (Caregiver) บุคลากรวิชาชีพแพทย์และพยาบาล โดยอาจพิจารณาสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา/หน่วยงานในต่างประเทศที่มีความน่าเชื่อถือ และอาจพิจารณาการกำหนดมาตรการ/หลักเกณฑ์ที่รัดกุมในการดึงดูดแรงงานต่างชาติเข้ามาเป็นบุคลากรดูแลผู้สูงอายุในไทย เพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรให้พอเพียงกับความต้องการของตลาดที่เพิ่มมากขึ้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ) และสมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

6. ส่งเสริมการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุให้มีความทันสมัยและปลอดภัย

ผลักดันการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ เพื่อการอำนวยความสะดวกและยกระดับการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่มีความทันสมัย ปลอดภัยและคุณภาพสูง รวมถึงตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต อาทิ Telemedicine ระบบติดตามสุขภาพ หุ่นยนต์ช่วยเหลือ และระบบการดูแลลูกค้า

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ) กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) และสมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

7. ส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้สามารถขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าต่างชาติ

ส่งเสริมและขยายตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของไทยไปยังต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อดึงดูดกลุ่มผู้สูงอายุต่างประเทศมาใช้บริการสถานดูแลผู้สูงอายุในไทย และเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุไทยสามารถขยายสาขาไปยังต่างประเทศ โดยผ่านการจัดกิจกรรมการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) การจัดแสดงสินค้าและบริการ

และการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุผ่านสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ (สคต.) เพื่อประชาสัมพันธ์ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุไทยสู่ตลาดโลก สร้างเครือข่ายกับนักลงทุนต่างชาติ และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยววัยเกษียณเพื่อให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการใช้ชีวิตและการรับบริการดูแลระยะยาว

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงพาณิชย์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ) กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน และสมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

8. ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือและการเป็นพันธมิตรกับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุกับธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล บริษัทประกันภัย ร้านอาหาร อสังหาริมทรัพย์และการเงิน บริษัทเทคโนโลยีให้บริการด้านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) บริษัทผลิตภัณฑ์สินค้าและเครื่องมือทางการแพทย์ และบริษัทด้านผลิตภัณฑ์อาหารอนาคต (Future Food) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบธุรกิจดูแลผู้สูงอายุอย่างครบวงจร เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้มากขึ้น และขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ) กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

บรรณานุกรม

- Asia Health and Wellbeing Initiative. (n.d.). Japan’s welfare for the elderly—Past, present, and future. AHWIN. <https://ahwin.org/japans-welfare-for-the-elderly-past-present-and-future/>
- Bangkok Post. (2023, August 29). Surge in business registrations for the provision of elderly care. <https://www.bangkokpost.com/business/general/2635061/surge-in-business-registrations-for-the-provision-of-elderly-care>
- Credence Research. (n.d.). Europe elderly care services market. <https://www.credenceresearch.com/report/europe-elderly-care-services-market>
- DLA Piper. (n.d.). Investment in facilities for the elderly in Japan. <https://www.dlapiper.com/en/insights/publications/real-estate-gazette/real-estate-gazette-living-capital/5-japan-investment-in-facilities-for-the-elderly-in-japan>
- Government of Malaysia. (2021). Twelfth Malaysia plan, 2021–2025: Executive summary.
- International Living. (2025). Best places to retire in 2025: The annual global retirement index. <https://internationalliving.com/the-best-places-to-retire/>
- Krungthai COMPASS. (n.d.). Silver Gen: โอกาสและความท้าทายได้ปีก “Silver Economy”. Krungthai. https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_485Silver_Gen.pdf
- MarketResearch. (n.d.). Elderly care market. <https://marketresearch.biz/report/elderly-care-market>
- Research and Markets. (2025). Elderly care market report 2025. <https://www.researchandmarkets.com/reports/6015696/elderly-care-market-report>
- Retraite.com. (n.d.). Réduction d’impôt avec les résidences seniors. <https://www.retraite.com/dossier-retraite/retraite-complementaire/desfiscalisation-immobiliere/reduction-d-impot-avec-les-residences-seniors.html>
- United Nations Development Programme. (2023). Navigating the future of care for older persons in Malaysia by 2040: From community support to technological integration. UNDP Malaysia. <https://www.undp.org/malaysia/blog/navigating-future-care-older-persons-malaysia-2040-community-support-technological-integration>
- Universiti Sains Malaysia. (2024). Healthy ageing in Malaysia by 2030: Needs, challenges and future directions. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11376998>
- World Bank. (2023). Caring for Thailand’s aging population. <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/caring-for-thailand-s-aging-population>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2022, August 22). ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ พุ่งแสนล้าน เทรนด์ป้องกันสุขภาพปลูก Wellness โตทั่วโลก. <https://www.bangkokbiznews.com/social/999172>

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2023, November 7). กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จับมือ

สมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย ดันไทยขึ้นแท่น ‘ฮับ’ ดูแลผู้สูงอายุโลก.

<https://www.dbd.go.th/news/149020867>

กระทรวงสาธารณสุข แรงงานและสวัสดิการญี่ปุ่น. (n.d.). Long-term care insurance in Japan. Ministry of Health, Labour and Welfare. <https://www.mhlw.go.jp/english/topics/elderly/care/index.html>

การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายผู้สูงอายุของประเทศนอร์เวย์ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และไทย. (2021). Public Policy and Management Journal, 11(2), 56–78. [https://so03.tci-](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ppmj/article/view/249265/178850)

[thaijo.org/index.php/ppmj/article/view/249265/178850](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ppmj/article/view/249265/178850)

กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (n.d.).

[เอกสาร/รายงานเกี่ยวกับการกำกับดูแลสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ].

คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ. (n.d.).

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2023, November 4). ถอดบทเรียนการพัฒนาเมืองเพื่อสังคมสูงวัย: ญี่ปุ่นทำได้

ไทยก็ต้องทำได้. [https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-](https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/article-2023Nov04.html)
[publications/articles/article-2023Nov04.html](https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles/article-2023Nov04.html)

ทีทีบี อนาคตโลก. (2023). ttb analytics ประเมินธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแนวโน้มน่าสนใจ หนุนมูลค่าตลาดโตใน 10 ปีข้างหน้าแตะ 2 หมื่นล้านบาท จากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีขนาดครอบครัวเล็กลง.

<https://shorturl.at/5K2aw>

มติชนสุดสัปดาห์. (2023, December 15). ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรผู้สูงอายุในโตเกียว.

<https://today.line.me/th/v3/article/1D6vmqB>

วิจัยกรุงศรี. (n.d.). สังคมสูงวัย โจทย์ใหญ่ที่มาพร้อมกับโอกาส. Krungsri Research.

<https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/silver-economy>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2017). ระบบประกันการดูแลระยะยาว: ระบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย.

https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/12/OldAge_Insure_system_optimise.pdf

สถาบันวิจัยผู้สูงอายุแห่งมาเลเซีย. (2016). National policies on ageing – Malaysia. UNESCAP.

<https://www.unescap.org/sites/default/files/Tengku%20Aizan%20Hamid%20Bangkok%202016.pdf>

สถาบันวิจัยผู้สูงอายุแห่งมาเลเซีย. (n.d.). Care in Malaysia: Emerging trends, challenges and

opportunities. Khazanah Research Institute.

[https://www.krinstitute.org/assets/contentMS/img/template/editor/WP%20-](https://www.krinstitute.org/assets/contentMS/img/template/editor/WP%20-%20Care%20in%20Malaysia_Emerging%20Trends%2C%20Challenges%20and%20Opportunities.pdf)

[%20Care%20in%20Malaysia_Emerging%20Trends%2C%20Challenges%20and%20Opportunities.pdf](https://www.krinstitute.org/assets/contentMS/img/template/editor/WP%20-%20Care%20in%20Malaysia_Emerging%20Trends%2C%20Challenges%20and%20Opportunities.pdf)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (n.d.).

รายงานการศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ. สสส.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (n.d.). อุตสาหกรรมทางการแพทย์เพื่อผู้สูงอายุของบีโอไอ. BOI.

https://www.boi.go.th/upload/content/Aging_Society_60a38c8f5c9fc.pdf

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพิษณุโลก. (2023). กรมพัฒนาลุยเสริมแกร่งธุรกิจสูงวัย รองรับสังคมสูงอายุ คาดปี 78 พุ่ง 28% ของประชากร. <https://phitsanulok.moc.go.th/th/content/category/detail/id/112/iid/94597>

สำนักงานแรงงานในประเทศญี่ปุ่น. (n.d.). Average age in Japan. <https://japan.mol.go.th/info/average-age>

สำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซีย. (2023). มาเลเซียจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี 2044. <https://shorturl.at/LJ4dl>

สำนักงานพัฒนาการลงทุนมาเลเซีย. (2022). Tax incentives & facilities for the services sector. MIDA.

<https://mia.org.my/wp-content/uploads/2022/04/MIDA-Tax-Incentives-Facilities-for-the-Service-Sector.pdf>

สำนักงานอธิบดีกรมส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมฝรั่งเศส. (2023). Publication du Théma n°25 de la DGE: Les enjeux du soutien public aux services à la personne. Direction générale des entreprises. <https://www.servicesalapersonne.gouv.fr/actualites/publication-du-thema-ndeg25-de-la-dge-enjeux-du-soutien-public-aux-services-la-personne>

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง

มาตรการควบคุมกำกับดูแลการประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ พ.ศ. 2564.

(2021). <https://eh.anamai.moph.go.th/th/2564annouce>

ที่ปรึกษา

นายพูนพงษ์ นัยนาภากรณ์
ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

นางสาวณัฐิยา สุจินดา
รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

นางสาววรพัตร์ จิตะดิลก
ผู้อำนวยการกองนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
สินค้าอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ

คณะผู้จัดทำ

นางสาวปัญชานี เล่หิมงคล

นางสาวดวงมน สุขสมาน

นางสาวณัฐนรี เกษา

นางสาวชลิดา ภาณุพงษ์สุรภา

นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ

นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ

นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ

นักวิชาการพาณิชย์

กองนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
กระทรวงพาณิชย์

สำนักงานนโยบาย
และยุทธศาสตร์การค้า

@TPSO.Tradeinsights

คิดค้า.com
ข้อมูลและบทวิเคราะห์
ด้านเศรษฐกิจการค้า

www.tps.go.th

วารสารในรูปแบบ
ออนไลน์

**กองนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าสินค้าอุตสาหกรรม
และธุรกิจบริการ
สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์
563 ถนนนันทบุรี ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 2507 8507**

